

N
A
Š

1932 | 33

R
O
D

L·IV·ŠT·5

REŠITEV UGANK V 4. ŠTEV.:

Rebus (Štraus): j, hoi mesar, Tit, Skoplje, Laško, sto, žrd, omara, izvir, Josip. Po sredi navzdol: Josip Štraus.

Rebus (Platser): oče, brana, osa, Jajce, lev, Fezan, Kolpa, Rab, Kotor, Dravograd. Po sredi pregovor: čas je zlato.

Obe uganki so prav rešili: Zupanek Branko, Stolec Anton, Koklič Ivan, Planko Franc, Nova cerkev; Ramnik Albert, Tržec, Frančiška Pfajfar, Nem. rovt; Peter Zohar, Sv. Peter; Brus Pepca, Štefka Pučko, Polič Ema, Sv. Trojica; Janez Kmetec, Sv. Vid; Katika Felicijan, Vojnik; Silva Hanisch, Sv. Pavel; Jug Konrad in Marica Orešnik, Sv. Peter; Ljudmila Cank, Škofja vas; Rozman Franc, Nova cerkev; Majhenič Franc, Mihelič Friderik, Vajdič Janez, Sv. Trojica; Herbert Trofenik, Maribor; Fodermajer Bolfenk, Zalec; Štrukelj Miroslava, Borovnica.

Eno uganko so prav rešili: Krašovec Alojzija, Pavlin Marija, Klemenčič Hedvika, Golob Janez, Lavrih Ivan, Primskovo; Martin Goričan, Jurovec; Radovan Matevžič, Rot Srečko, Kranj; Ivan Krajnik, Sv. Vid; Milena Keržič, Šp. Šiška; Marija Kopač, Boh. Bistrica; Joško Ribič, Pekre; Alice Polanec, Maribor; Demšar Rado, Žiri; Katica Skaza, Ormož; Franc Kajs, Milan Šepetavec, Kovačič Franc, Stermecki Ivan, Balon Olga, Grmovšek Marija iz Stare vasi; Vnuk Vika, Sever Irma, Ptuj; Turnšek Otilija, Janko in Marija Uratnik, Braslovče; Janko Rant, Jožef Gorjup, Kranj; Schröbl Anton, Mirko Kovačič, Ormož; Slavko Znidar, Javornik; Jožef Kot, Sv. Pankrac; Franc Ogrin, Boh. Bistrica; Josip Štraus, Vasle Avguštin, Zalec.

„Naš rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22:50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2:50

List izdaja „Jugoslov. učiteljsko združenje“ — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica šte. 6

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik F. Štrukelj)

OSKAR HUDALES:

Ilustriral B. Jakac

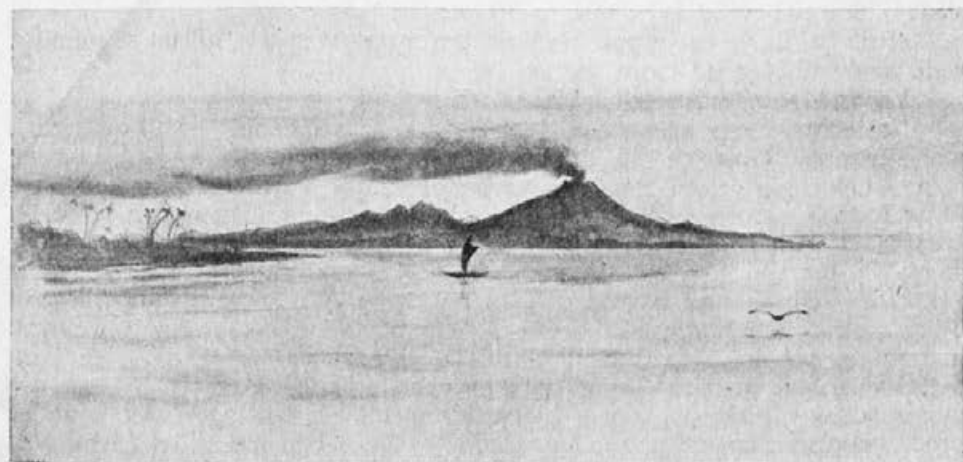
MED VULKANI IN ATOLI

MANGROVINA GOŠČA.

Doba viharjev je za nami,« je rekel Mihec. »Če ostane veter tako ugoden, lahko zdržema plovemo deset dni.«

Imeli so res ugodno vreme. Dan in noč so pluli z isto brzino. Hrano in vodo so si razdelili na dnevne deleže. Kljub veličastni lepoti morja, ki so jo spočetka navdušeno uživali, jim je slednjič le postalo dolgčas.

Med potjo so naleteli na mnogo otokov, vendar se niso nikjer ustavili. Izrabiti so hoteli ugodni veter in priti čimdlje proti vzhodu.

»To so Novi Hebridi,« je rekel Mihec nekega dne in pokazal proti celini, mimo katere so se ravnokar vozili. »Pokojni oče mi je mnogo pripovedoval o njih. Skoraj vsi so si enaki, ali vidita? Menda so najbolj nezdravi v vsem Južnem morju. Na Novih Hebridih zadostuje pik najmanjše mušice ali majhna praska na koralnih pečinah, pa nastane gnojna rana, ki razje polovico roke ali noge. Na tisoče mušic te vsak dan piči in vsak pik lahko zadostuje, da ti zastrupi kri z bacili tropske mrzlice. To si tudi lahko nakoplješ, če piješ nesnažno vodo. Če poješ od sonca razgret sad, se nalezeš smrtonosne grize. In ako bi vsemu temu ušel, bi se težko izognil iz zasede izstreljene puščice ljudožrskih Hebridcev. Na otokih je vedno enako vlažno-vroče podnebje, nič letnih časov, bujno zelenje, delujoči vulkani in vsepovsod bolesta, moreča žalost. Nič lepega ni na njih. Tudi Hebridci so divji, kakor je divja narava krog njih. Oče mi je pravil, da so vsi Hebridci čokatih postav, gostih spolstenih las in ploščatih nosov. Za to skrbijo njih matere, ki jim takoj po rojstvu oblikujejo nosove na ta način. Na otoku Malikota imajo celo navado, da vtaknejo novorojenčku glavo v koničasto košaro, ki mu jo odvzamejo šele čez leto dni. Vsled tega imajo vsi koničaste glave. Moški si

jih krasi s ptičjim perjem, nosijo velike uhane, težke ogrlice in palico skozi nosni hrustanec. Njih najhujše orožje so zastrupljene puščice. Zastrupljajo jih tako, da jih vtaknejo v gnilo meso, kjer se puščica navzame mrtvaškega strupa. Ti ljudje menda niti veseli niso nikdar, ker ne poznajo ne petja ne plesa. — Toda, glejta! Kako veličasten je tale ognjenik!»

Pluli so mimo nizkega, ne prevelikega otoka. Njegova površina je bila neverjetno razrita in gola. Zelenja ni bilo videti. Stožčasti vrhovi otokovega pogorja so bili vsi zaviti v dim. Tu pa tam na pobočjih se je dvigala proti nebu vroča para, kakor bi si nevidni velikani kuhali kosilo.

»Vroči vrelci,« je pojasnjeval Mihec. »Kako so vendar čudovita ta ognjeniška tla! Ljudje hodijo po njih, pod njimi v zemlji pa se kuhata lava in voda kakor v pravem peklju. Kakšne strašne sile so skrite pod tem koščkom zemeljske skorje. Gotovo je ta otok samo vrh velikega morskega ognjenika.«

»V naši vasi so pripovedovali ljudje,« je povzel Arijek, »da se je ob priliki nekega močnega potresa kar na vsem lepem dvignil iz morja majhen otok. Več let se je kadilo iz njegovega vrha. Neke noči pa je zopet stresalo zemljo. Otok pa je čez noč izginil. Pogreznil se je v morje.«

»Čakaj, Arijek,« ga je prekinil Mihec, »kako že pravijo otočani, da nastanejo potresi?«

»Pravijo, da se nekje pod zemljo drga ogromna svinja, ali pa se premika velik krokodil, ker ne more spati.«

Vsi trije so se nasmejali tej preprosti razlagi.

Naslednjega dne niso videli nobenega otoka več. Zopet so gledali samo morje in nebo. Oboje je bilo tako lepe sinje barve, kakor bi se zrak in voda zlila v neločljivo celoto. Še lepše pa so bile noči. Veličastna tišina je legla na prirodo. Le morje je sanjavo šumelo. Visoko na baržunasto mehkem nebu so sijali milijoni zvezd. Med vsemi pa se je svetil sijajni južni križ. Nikdar se Mihcu ni zdelo tako lepo, ko kadar je sedel ponoči pri krmilu ter se oziral v zvezde. Tam so tudi svetovi, si je mislil. Bogve, če so tudi morja in živa bitja, srečna in nesrečna kakor tu na zemlji. Mihec je ob takih prilikah mnogokrat pozabil na vsakdanje skrbi in se vdal lepi misli, da je tudi on del te veličastne prirode. Kadar se je na nebo pripeljal še mesec in se je vse morje odelo v bleščeče srebro, bi najraje pustil krmilo, legel v čoln ter se predal valovom, naj ga nesejo kamorkoli. Večno naj bi trajala taka lepa noč. On pa bi ležal v čolnu, gledal v nebo in sanjari...

Žal, da je resnica bila prekruta. Noč bo izginila, na vzhodu bo zažarelo jutro, nov vroč dan se bo rodil. Z njim bodo prišle nove brige in skrbi. Mihec je zazelhal, poklical Arijeka, da ga je zamenjal pri krmilu in legel spat. V spanju je vsaj za nekaj ur pozabil na vse, na veselje in žalost. Spanec je najboljši tolažnik.

Dan je sledil dnevu, drug drugemu enak. Našim potnikom se je zdelo, da vstaja sonce vsako jutro bolj vroče izza morja. Vročina je bila neznosna. Še veter se je razgrel in ni več hladil, temveč le žgal. Vode jim je jelo primanjkovati, da so bili primorani zmanjšati dnevno količino na polovico. Sicer pa je ta voda bila zelo, zelo slaba. Topla je bila ko mlaka in smrdela je. Prvotna dobra volja se je umaknila čemernosti in prav pogosto so se sporekli radi malenkosti. Hrepeneče so se ozirali po obzorju, a nikjer niso ugledali drugega ko morje in nebo. Dan na dan... Mihec se je bal, da so zašli. Mnogokrat se je ozrl na kompas, ki ga je pa vedno prepričal, da plovejo v pravi smeri. Pogledal je zemljevid in opazil, da bi že zdavnaj morali voziti mimo skupine atolov. Torej so le zašli! Arijek je bil mnenja, da so pluli mimo njih ponoči in jih zgrešili. In zopet sta se prepirala, kdo

je to zakrivil. A vsi prepiri niso nič zalegli. Voda jim je pošla. Vso noč in ves dan niso imeli kapljice v ustih.

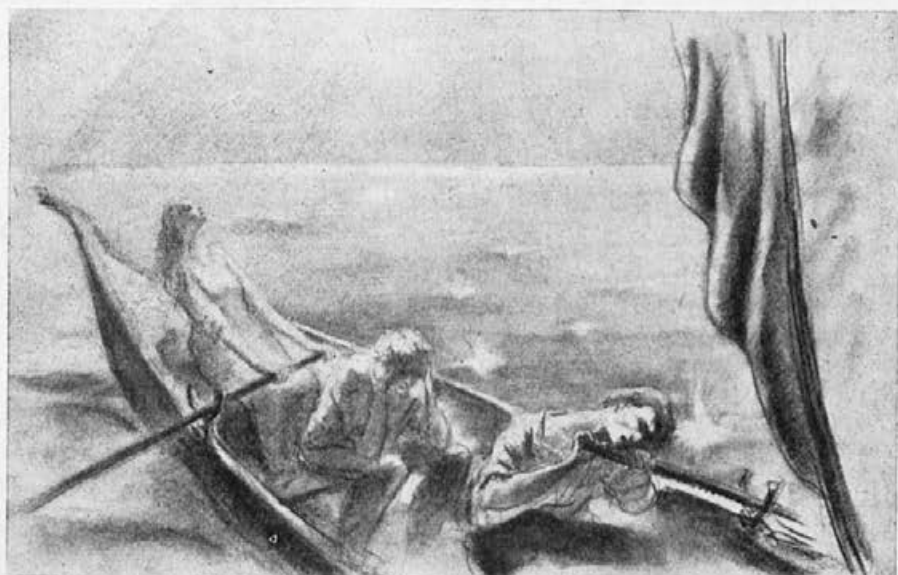
V zarji drugega dne so točno pred seboj razločili na obzorju temno progo.

»Za Boga!« je vzkliknila Micka, ki je živela v stalnem strahu pred viharji. »Oblak je.«

»Ni mogoče,« je menil Arijek, »saj piha veter od nasprotne strani. Otok bo prav gotovo.«

»Tudi pravi otok ni,« je dostavil Mihec, ki je opazoval obzorje z daljnogledom. »Malemu otoku je podobno.«

Vsi so napeto gledali v isto smer. Proga na obzorju je postajala vedno razločnejša. Polagoma so razločili tudi posamezna drevesa, kar jim je slednjič potrdilo Mihčeve besede. Vsi so si oddahnili. Mali koralni otok jih bo rešil nadaljnjih skrbi.

Arijek je prijel za krmilo in spretno vodil čoln v atolovo laguno. Zavozili so k bregu in vsi srečno poskakali na suho. Na otoku ni bilo naselbin, saj je bil premajhen za to. Komaj dva kilometra je meril v obsegu. V obilici pa je bilo na njem palm, kokosovih orehov in pitne vode. Joj, kako jim je dišala! Razposajeno so se podili po čereh in vsa dobra volja je bila zopet pri njih. Arijek je kmalu iztaknil, da je laguna bogata na ribah. Pričel jih je loviti in ker je bil lov uspešen, se ni hotel dotakniti drugega dela.

»Le glejta, kako prijemljejo,« je rekel. »Nalovim jih toliko, da bomo od posušenih lahko štirinajst dni živeli.«

Na otoku je v resnici bilo prijetno. Še nikdar tekom potovanja se niso tako dobro počutili, kakor na teh samotnih čereh sredi neskončnega morja. Da si odpočijejo in naberejo jedil, so sklenili dva dni ostati tam. Tretjega dne zjutraj so zopet odpluli.

Dolgo so se ozirali proti otočku, kjer so preživeli nekaj srečnih uric. Vedno manjši je bil, se zopet spremenil v temno progo in utonil za obzorjem. Zopet sta jih obdajala samo voda in nebo. Vročina ni hotela ponehati. Nesmiljeno je žgalo sonce, kakor bi jim hotelo izsušiti kri.

Kako daleč je še bilo do Fidži-otočja?

Mihec sam ni vedel prav. Gledal je v zemljevid, primerjal potovanje z razdaljo, štel dneve potovanja in ugibal. Pol pota so gotovo že premerili. Koliko jim torej še ostane? Dva tedna? Trije? Štirje? Da, ko bi ne bili odvisni od vremena! A kaj, če se veter poleže in bo treba veslati? Tedaj so sploh izgubljeni, preden dosežejo najbližji otok. Zmanjkalo bi jim hrane in vode. Neka tesna slutnja mu ni dala miru. Sklenili so štediti z vsem, da bodo pripravljeni za vsak slučaj.

Mihčeva zla slutnja se je končno uresničila. Peti dan, odkar so odšli z atola, je veter pojenjal. Vedno slabše se je upiral v jadro, dokler ni platno mahedravo obviselo na jamboru.

»Dal bog morskih psov, da ne bi to dolgo trajalo,« je rekel Arijek, »a lahko traja dva tedna. Zelo se bomo morali potruditi, da pridemo naprej. Tudi ti, Micka, boš morala pomagati.«

»Rada. Oh, da bi le kaj zaleglo.« Pokazala je drobne roke. »Ne vem, če bom mnogo opravila z njimi.«

»Najmanjše delo, ki ga izvršiš, bo dobrodošlo,« je dostavil Mihec. »K veslom, Arijek!«

Po teh besedah se je pričel najbolj mučni del njihove poti. Dečka sta neutrudno veslala. Da sta si nekoliko odpočila, ju je zamenjavala Micka od časa do časa. Nevajena takega opravila, se je kmalu utrudila. Telo jo je bolelo v vseh sklepih. Na dlaneh so se ji naredili pekoči krvavi žulji. Dečkoma ni hotela pokazati svoje slabosti. Zadrževala je solze, ki so ji silile iz oči, stisnila zobe, da ne bi zaječala od bolečin in — veslala dalje. Kakor ubita je ležala, kadar je bila prosta. Od prevelike trudnosti ni mogla zaspiti. Premetavala se je po ležišču in prisluškovala, če se morda le ne vzdigne veter. Toda zunaj je bilo vse mrtvaško tiho. Le Mihčevo ali Arijekovo veslanje je bilo čuti. Ponoči je menjaje veslal eden sam, da so se lahko nekoliko odpočili. Preveslali so vsled tega le kratke proge.

Vetra pa ni bilo od nikoder. S skrbjo so opazovali, kako se jim krčijo zaloge živeža in vode. Prišlo je najhujše. Nekega dne so zaužili zadnjo suho ribo, zadnji kokosov oreh, posrkali zadnjo kapljico vode. Grozna smrt lakote in žeje se jim je režala nasproti.

»Kaj naj počnemo,« je vzdihnil Mihec z ubitim glasom in izpustil veslo.

»Veslati moramo,« je odvrnil Arijek s takim mirom, da je Mihca postalo sram. »Veslati, dokler ne omagamo ali ne dosežemo kakega otoka.«

Veslali so pač. Veslali, veslali... Veslali venomer.

Dan in noč. In še en dan. Roke so jim omahovale. V želodcih jih je pekoče tiščala lakota, v grlih je žgala žeja. Delali so neprestano kakor stroji.

Vetra pa od nikoder. Narava je molčala, molčali so tudi oni. Niso mogli govoriti, saj so komaj premikali telesa.

»Glejta, vulkan!« je nenadoma vzkliknila Micka. Stala je pri jamboru in kazala proti jugu.

Kakor bi ju kaj pičilo sta dečka skočila pokoncu. Dolgo sta morala napenjati oči, da sta ugledala droben steber dima. Toda kakšno razočaranje! Dim se je premikal.

»To je parnik,« je rekel Arijek. »Počakajmo, da bomo videli, kam plove.«

»Oh, ko bi nas hoteli sprejeti!« je vzdihnila Micka.

»Ne govori neumnosti!« jo je zavrnil Mihec. »Kaj pa, če plovejo kam proti severu?«

»Saj res plovejo,« je dostavil Arijek. »Le glejta! Naravnost proti severu jo reže. Naše poti se morajo križati. Požurimo se, da jih srečamo. Vsaj vodo da bi nam dali.«

Kakor na povelje sta dečka zopet veslala. Vse preostale moči sta porabila za veslanje. S strahom so opazovali, kako hitro se premika parnik. Prišli so toliko bliže, da so ga jasno razločili. Dečka sta napela mišice in besno veslala, a parnik je bil hitrejši. Že se je pomikal v višino njihove smeri. Zaman je bila dirka. Dečka sta nehala veslati. Parnika ni bilo mogoče več doseči. Mihec je šinil pokoncu in klical na ves glas: »Ladja, aho-o-o-j!«

In še Arijek: »Ladja, aho-o-o-j!«

In Micka: »Ladja, aho-o-o-j!«

Na parniku pa jih niso ne videli ne slišali. Mirno je velikan rezal morske valove dalje proti severu. Kaj se je zmenil za brezveterje! Stroji so ga varno in hitro nesli po oceanu. Vedno bolj se je odmikal, vedno manjši je bil in — izginil.

Le zakaj se je sploh pojavil! Kaka vabljava upanja je stavil našim potnikom! Zdaj pa so se zopet razblinila v nič.

»Veslajmo!« je hripavo zakričal Arijek. »Nekje mora biti konec tega strašnega morja.«

Dan se je nagibal k večeru. Počasi je ginilo sonce za neskončno vodovje. Mihcu, Arijeku in Micki so ginile moči. Mihec je izpustil veslo, se zleknil po čolnu in v hipu zaspal. Micka se je vrgla na ležišče in pritajeno hlipala. Arijek je zagrebel glavo v dlani... Ali je res vse končano? Ne, saj ne sme biti.

*

Arijek ni obupal in je imel prav. Posrečilo se mu je opogumiti Mihca, da sta veslala polagoma ves naslednji dopoldan, čeprav se je že vsem bledlo od žeje. Opoldne so na jugu ugledali večji otok. Kako prijetno so se njegove zelene gore in kadeči se vulkan odražali od enolične sinjine morja in neba. V hipu je bil pozabljen ves obup, vsa utrujenost. Veslali so z vso silo...

Dosegli so otok. Nestrpno so nekaj časa križarili ob obrežju, da so našli primeren prehod skozi mangrove. Komaj so dobro pričvrstili čoln, že so bili na suhem, se rili skozi goščo, ne meneč se za praske in udarce. Vodo! Vodo so hoteli imeti...

Našli so mirno stoječo mlako. Brez besed so se vrgli na tla, nastavili od žeje razpokane ustnice na vodno gladino ter pili, pili... V dolgih požirkih so uživali hladilno pijačo in kar čutili so, kako se jim vrača moč, kako jim je kri močnejše zaplala po žilah.

»To je bilo nebeško!« je vzdihnila Micka.

Arijeku pa se je hipoma zresnil obraz:

»Joj! Ne vem, če je prav, kar smo naredili. Te vode ne bi smeli piti. Mrzlice se lahko nalezemo.«

»Ah kaj!« ga je zavrnil Mihec. »Malo mrzlice bom že prebolel, žeje pa ne bi.«

Šele tedaj so se nekoliko razgledali po okolici. Bili so sredi mangrovine gošče. Iz vlažnih tal so poganjali milijoni zverženih korenin in šele na njih so rastle prava debla. Drevesa so izgledala kakor množice olesenelih invalidov, ki se na vseh koncih podpirajo z berglami. Nobena mangrova ni stala trdno. Zazibala se je pri vsakem sunku, kakor bi ležala na vzmeteh. Vsa tla so prepredale najrazličnejše praproti. Brenčanje neštetihi žuželk se je slišalo kakor oddaljeno ropotanje motorja. Vsepovsod sta zaudarjala iz tal vlaga in duh po trohnobi. Nič kaj prijetno se niso počutili sredi te divjine.

»Na takih tleh ne moremo prenočiti,« je rekel Mihec. »Pojdimo dalje!«

Le s težavo so prodirali skozi goščo. Kamor so stopili, kamor so pogledali, povsod samo gozd. Tu se je zbežal celo Arijek, ki je bil navajen v sličnih šumah najti ugoden prostor za taborenje. Hodil je prvi, previdno izbiral lažje prehode med šumo ter se ves čas oziral, da ne bi zgrešil kakega bolj suhega prostora ali jase. Čez čas je obstal:

»Čakajta! Zdi se mi, da slišim klic vodne ptice.«

Res je bilo slišati nekaj sličnega. Odšli so v tisto smer. Po dolgem preirvanju skozi divje prepleteno rastlinje so prišli na mesto, kjer se je gozd hipoma nehal, kakor bi ga odsekali. Pred njimi se je razprostrela obsežna laguna. Ob njenem obrežju je bilo lažje hoditi, ker tam niso rastle mangrove tako na gosto. Pestro življenje je vladalo na njem. Po vejah so sedeli pisani vodomci. Zdaj pa zdaj je kateri šinil v vodo ter se prikazal z ribo v kljunu. Mihec in Micka še nista videla lepših ptičev. V mavricah se je blestelo sonce na njih kovinastih, živobarvanih perutnicah.

»Glejta, glejta! Kako smešni raki,« je vzkliknila Micka.

Iz lukenj v obrežnem blatu je gledalo vse polno rakov, lepe rožaste barve. Spretno so mahali z velikimi škarjami. Kamor so naši znanci stopili, so jih preplašili. Urno so raki smuknili vsak v svojo luknjo.

Mihec se ni mogel vzdržati smeha.

»Kaj takega še gotovo tudi nista videla,« je rekel Arijek in pokazal na bližnje mangrovine korenine. Ne, kaj takega še res nista videla. Na koreninah so čepele — ribe. Lovile so moskito, ki jih je na tisoče brenčalo naokrog. Za ped dolge živalce, na hrbtu rjavkasto zelene, po trebuhu rumenkaste, so urno plezale s korenin in poskakale v vodo. Pri tem so si pomagale s trebušnimi luskami, škrkami in čudnim zavijanjem telesa.

»To so ribe plezalke,« je pojasnjeval Arijek. »Imajo prav okusno meso. Za večerjo si jih lahko nekoliko privoščimo.«

»Tule se mi zdi najugodnejši prostor za prenočevanje,« je nadaljeval čez nekaj časa. »Ali naj se mogoče vrnemo v čoln?«

»Ah, ne!« je odvrnil Mihec. »Čolna imam že čez glavo dovolj. Zadovoljen sem, da imam zope enkrat trdna tla pod nogami. Kar tu ostanimo, saj so tla dovolj suha.«

Dečka sta naložila rib, Micka pa je pripravila velik ogenj, ki naj bi jih branil pred nadležnimi moskiti.

Mihcu in Arijeku je večerja izborna dišala. Micka pa je vzela le nekaj grižljajev. Tožila je, da jo boli glava in da je strašno izmučena. Zleknila se je kar po pesku in v hipu zaspala. Arijek je nametal na žerjavico kup dračja, da bi ogenj čim dalj svetil, nato sta zaspala še on in Mihec. Komaj je Arijek zadremal, že ga je zbudil čuden šum. Sedel je in prestrašeno pogledal naokrog. Ugledal je velikega krokodila, ki je počasi lezel iz lagune. Prišedši na breg, je nekaj časa mirno stal, široko zazeval in zopet odštorkljal v vodo. Ogenj ga je prepodil. Arijek je zopet zadremal.

Sredi noči ga je znova zbudilo neko stokanje. Tudi Mihec se je predramil. Micka se je nemirno premetavala, stokala in tožila, da jo zebe. Prosil je vode. Dala sta ji piti. Treslo jo je po vsem telesu.

»O, vsi dobri duhovi!« je zastokal Arijek. »Mrzlico ima.«

Micka pa ni ničesar odgovorila. Hip za tem ji je temna rdečica zalila lica. S široko odprtimi očmi je gledala venomer v eno in isto točko, tožila, da ji je vroče in govorila zmedene besede: »Joj, gori, gori! Kje je voda? Glejte ladjo... Zakaj sova tako čudno poje? Ne, ne! Mihec, brani me! Krokodil me bo ugriznil...«

Za hip se je umirila in zopet tožila, da jo zebe. V resnici je drgetala po vsem telesu in zobje so ji šklepetali. Žejna je bila venomer. Pa se je je zopet lotila vročina. Skočila je pokoncu, besno otepala z rokami in kričala, naj jo polijeta z vodo, češ da gori.

Mihcu se je neznansko smilila. Počenil je k nji, ji močil razgreto čelo in jo tolažil. Grenke solze so mu drsele po licih in kapale poleg bolne sestrice v pesek. Arijek pa je tolažil oba. Vendar Mihcu ni hotel zakrivati resnice.

»Lahko se zgodi najhujše,« je rekel. »Toda nekaj morava le storiti v njeno rešitev. Ah, čakaj! Nečesa sem se spomnil.«

Ko pa je videl, da ga Mihec ne posluša, ni govoril dalje.

Bolnica se je šele proti jutru nekoliko umirila in zaspala.

(Se nadaljuje.)

M. Bekar-Esén:

Nadici

Nadica, tvoji laski
so oranžni kot jug,
tvojih rokavčkov okraski
srebrni kot sneg.
In prav po dolensko
že govoriš,
najlepše slovensko,
punčko pestuješ
pa ji pripoveduješ:

»Za gorami, za gorami je Kras,
domača vas,
lavornat breg,
tam je Volčji grad,
tam ni več snega,
popki vijolic že brste,
polna jih je dolinica,
nad njo Milostipolna;
travica klije
pred cerkvico
kot zelena volna.«

O ŽUPANU, PASTIRJU IN OVČICAH

Je bil v Butalah župan, imel je pastirja in je gnal pastir županove ovce na pašo. Devetnajst jih je gnal na pašo, osemnajst jih je prignal zopet domov.

Ga vpraša župan: »Ena manjka, kam si jo dal?«

Odgovori pastir: »Saj so vse.«

Jih župan prešteje še en pot: »Osemnajst jih je!«

Pastir: »Nak, devetnajst!«

Reče župan: »Ali si tako zabit, da ne ločiš števila, ali si tako trmast! Daj, stopi po občinske može, naj pridejo! Šestnajst jih je in še policaja pokliči, jih bo sedemnajst; midva sva dva, nas bo vseh vkupe devetnajst. Pa bomo zgrabili vsak svojo žival in če bo vsakemu svoja v rokah in ne bo nobeden brez ovce, jih je devetnajst, drugače jih ni.«

Tako se je zgodilo. Prišli so občinski možeje, šestnajst jih je bilo, in je prišel tudi policaj in jih je bilo z županom in pastirjem vseh vkupe devetnajst. Pa je dal župan znamenje: »Zdajle!« in je vsak hitel in zgrabil najbližjo ovco in so bili možeje zanesljivi in pošteni, nikdo ni zgrabil dveh. Pa se je pokazalo: vsak je imel ovco v rokah, le policaj je ostal brez nje.

»No, ali vidiš, trma trmasta!« reče župan pastirju. »Policaj je brez ovce, osemnajst jih je!«

Pa se je zakregal pastir: »Kaj me briga policaj! Devetnajst jih je! Policaj je šema, zakaj ni zgrabil ovce prej in v pravem času, dokler jih je še kaj bilo!«

Fr. Kunaver: Zima

RACKO — RAZBOJNIK

Rackotu je Lija posodila knjigo: »Razbojnik Strahomir«. »Silno lepa je ta knjiga, čeprav ima sto strani in boš moral čitati teden dni,« je rekla. Racko je pogledal Lijo postrani in se potrkal s pestjo po prsih: »Še danes jo prečitam, Lija,« in Lija se je z velikim spoštovanjem ozrla nanj.

In potem je Racko čital in čital do pozne noči. Silen razbojnik je bil Strahomir. Deset drugih razbojnikov je poslušalo vsako njegovo besedo. Strahovali so bogatine in pomagali revnim ljudem. Živela je pa na visokem gradu prelepa princesa Leposlava. Razbojnik Strahomir je napadel grad, privezal grajščaka za steber in prav ko je mislil zažgati grad, je zagledal skozi

okno Leposlavo, ki je v mesečini sredi dvorišča pretakala grenke in bridke solze. Takoj se je omehčalo srce krutega razbojnika, ukazal je odvezati grajščaka, potem pa je planil z razbojniki na dvorišče, pokleknil pred Leposlavo in se predstavil: »Gospodična princesa Leposlava, jaz sem razbojnik Strahomir. Sredi te mesečine izjavljam, občudujem vašo lepoto in žalostne oči, da ne bo nihče drugi moja žena kakor vi.« Princesa Leposlava ga je pogledala od glave do pet. Ko je videla, da je razbojnik Strahomir lep mladenič in ne tak, kakor si ga je predstavljala poprej, da ima kosmat obraz in divje oči, je prikimala in vzkliknila: »Kar vzemite me s seboj, gospod razbojnik Strahomir!« Strahomir je naložil Leposlavo na ramo in zbežali so razbojniki z njo pod smejočim se mesecem v temne gozdove. Strahomir in Leposlava sta živela mnogo dni v sreči in blagostanju.

Toda oče princeze Leposlave ni mogel pozabiti hčerke, ni mogel oprostiti razbojniku krutemu. Zbral je tristo vitezov dežele in planil z njimi v temni gozd. Vnela se je med drevesi strašna bitka. Kljub temu, da je poginilo že sto vitezov in je bila že vsa trata krvava in vsa drevesa poškopljena s krvjo, je bilo končno pobitih vseh deset razbojnikov. Strahomir pa se je še boril kakor junaški lev, kajti za hrbtom ga je navduševala sama princesa Leposlava. In padlo je še sto vitezov, toda takrat je bil Strahomir že zelo utrujen in ko ga je nekdo le prebodel z ostro sulico skozi srce, se je zvrnil mrtev na tla. Zadnje njegove besede so bile: »Zbogom, Leposlava!«

In oče je odgnal z ostalimi vitezi Leposlavo domov.

Leposlava pa ni marala nikogar za moža, le za Strahomirom je žalovala in končno ji je od žalosti počilo srce.

Ko je Racko prečital do konca, so mu kakor lešniki debele solze kapale iz oči na pod in ko se je mamica tedaj vrnila domov, ga je vprašala preplašeno: »Povej mi, Racko, kje si bolan?«

Racko se je ob teh besedah spustil v glasen jok, ko pa je končno le nehal jokati, je sedel mami v naročje in ji od kraja do konca povedal vso zgodbo o razbojniku Strahomiru. In glej, ko je nehal, je zajokala tudi mamica, objela je Rackota in mu rekla: »O, ti mali moj razbojnik, ti imaš res zlato srce.«

* *

Drugi dan je Racko zbral vse tovariše in znance po Opekarski cesti in Lijo. Določil je deset razbojnikov, ostali so bili vitezi, Kosmatinov Tinče pa grajščak, ker je bil med vsemi najbolj debel. Z loki in sulicami oboroženi so odšli vsi v Mestni log. Kosmatinov Tinče je zasedel prazno šupo, pred njo pa je na zeleni trati stala Lija.

Racko je planil z razbojniki v šupo, zvezal grajščaka Tinčeta z vrvjo za steber, toda ko je zunaj zatulila Lija, je Racko hitro odvezal grajščaka, planil skozi vrata k Liji, pokleknil na eno koleno pred njo in ji poljubil roko: »Gospodična princesa Leposlava, jaz sem razbojnik Strahomir in sredi te mesečine izjavljam, občudujoč vašo lepoto in žalostne oči, da ne bo nihče drugi moja žena, kakor vi.«

Lija ga je pogledala od glave do pet in vzkliknila je: »Racko, jaz sem mislila, da imate kosmat obraz in divje oči, pa ste tako lep, gospod Racko.«

»Jaz nisem Racko, jaz sem gospod razbojnik Strahomir,« se je razsrdil Racko.

»Gospod razbojnik Strahomir, vzemite me s seboj!« je zajecala Lija. Racko jo je zavihtel na ramo in zbežal z njo in razbojniki v temne gozdove med vrbovje proti Ljubljani. Tam sta sedla z Lijo na breg, drugi razbojniki pa so med krikom in vikom metali kamenje v reko. Racko je držal Lijo za roko: »Veš, Lija, jaz bi bil strašno rad pravi razbojnik. Ugrabil bi te in midva bi živela potem v sreči in blagostanju.«

»Toda končno bi ti s sulico prebodli srce in meni bi pa počilo od žalosti potem,« je zašepetala Lija.

»Ah, mar misliš, da bi se jaz pustil prebosti? Jaz bi zmagal vse viteze in zaplenil njihove gradove. Najlepšega bi imela midva, ostale pa bi razdelil revnim ljudem.«

Lija ga je hvaležno pogledala, toda že se je zaslišal divji krik vitezov. Pred njimi je drvel grajščak Tinče Kosmatinov. Razbojniki so se strnili v gosto trumo. Spustili so drugi proti drugim množico puščic — potem pa so se spoprijeli s sulicami. Vnel se je divji boj: »Udari, Racko, udari,« je klicala Lija za Rackovim hrbtom in Racko se je boril kot besen, čeprav so

ležali že vsi razbojniki krog njega po tleh in je ležalo tudi mnogo vitezov vse naokrog po travi. Racko pa se je boril naprej in naprej.

Tinče Kosmatinov mu je zaklical: »Razbojnik Strahomir, ti moraš biti že mrtev. Ali smo se tako zmenili? Padi vendar enkrat že!«

In sopihajoč se je zakadil s sulico v Rackota, toda sulica je vendar butnila v Rackota pretrdo. Racko se je razsrdil. »Tinče, ti pa se misliš zares.«

In kar naenkrat sta bila drug drugemu krog vratu. Zvalila sta se na tla, rvala in bunkala sta se, da se je že obema bliskalo po možganih, dokler ni končno Lija zajokala na ves glas. Takrat pa je bil Tinče Kosmatinov že premagan. Iz nosa mu je drla kri, skočil je kvišku in jo ucvrl po travnikih proti domu in je bila vsa trava krvava za njim.

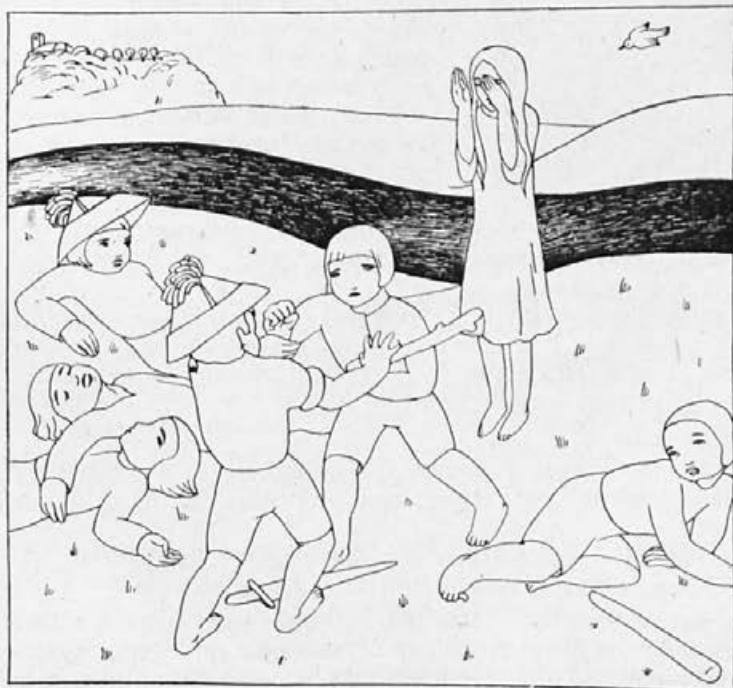
»Tako se nismo zmenili. Ti bi moral biti mrtev, pa si še onega lopnil po nosu,« so rekli vitezi in užaljeni odšli. Pa tudi razbojniki niso odobravalij dejanja svojega poglavarja: »Seveda, mi naj bi bili mrtvi, ti pa živ. Ta bi bila lepa!« so rekli in tudi oni odšli.

»Pa bodi potem poglavar razbojnikov, če moreš,« je potožil Racko Liji, ko sta se vračala žalostno domov.

»Vidiš, preboden pa le nisi in tudi meni ne bo počilo srce,« je rekla Lija.

Toda nekaj je pa vseeno le počilo, namreč po Rackotovi deveti deželi in to seveda s palico. Ko se je namreč vrnil Racko z Lijo domov, ni našel doma samo svoje mamice, ampak tudi mamu od Tinčeta Kosmatina. Mama od Tinčeta Kosmatina je namreč prišla povedat, kako je Racko Tinčeta zbil. »Tinče pretaka še sedaj doma gorko kri,« je rekla in je potem padalo seveda dolgo pink ponk. Ni pomagalo nič, čeprav je Lija, opazujoča ta prizor, še bolj jokala kakor Racko sam.

Tako je Rackota za vedno minila želja, da bi bil razbojnik Strahomir in prav tako Lijo, da bi bila princesa Leposlava. Nežno je položila blazino na stol: »Zato, Racko, veš, da te ne bo bolelo, ko boš sedel,« je rekla.

ČUDNE ŽIVALI IN ČUDEŽNA PALICA

Biló je in ni biló, kakor je božja volja, nekoč sta živela mož in žena. Bila sta tako uboga, da še imena nista imela, kaj li lonec, da bi si v njem skuhalo kosilo. Njuno edino imetje je bila stara kura.

Nekega dne sta bila lačna, tako strašno lačna, da se jima je še sonce videlo črno. Sklenila sta tedaj, da bosta zaklala kuro in jo spekla. Mož je tekkel po eni sirani kočé, a žena po drugi, tako sta kuro vjela.

Putá pa je vedela, koliko ji je bila ura. V sili je zakokodakala in, četudi je bila stara, jima je znesla zlato jajce. Zlato jajce! Mož je pogledal ženo, a žena moža, pa sta rekla:

»Če nama bo vsak dan znesla jajce, čemu bi jo ubila?«

In sta jo spustila.

Čez noč pa je kura izginila. Ni je bilo v kurniku ne pod streho ne ob plotu. Še najmanjšega peresca jima ni pustila, kaj li zlato jajce.

Mož je gledal ženo, a žena moža, dolgo nista ničesar rekla. Nato je mož vzel drenovko, pljunil in krenil na pot. Šel je po svetu, da najde kuro.

»Ne vrnem se prej, da jo prinesem,« je še od daleč zaklical ženi.

Dolgo je hodil, dolgo romal in potoval — pravljica je naglo povedana, a dokaj časa traja, da se zgodi — slednjič je dospel do samotne kočé. V nji je živela stara, stara žena z enim samim zobom v čeljustih. Vprašala ga je, odkod prihaja in kam je namenjen. A mož ji je povedal zgodbo o kuri in jo je baral, če jo je morda videla.

»Ne, nisem je videla,« mu je rekla. »Ne z levim ne z desnim očesom. Če ti je samo za

zlato jajce, ti darujem konja. Ako le zarezgetaš, dobiš vsako jed, ki si jo poželiš.«

Mož je bil zadovoljen in je pokimal z glavo. Žena, stara žena, ga je peljala v hlev — če je bila tista koliba vredna tega imena — in mu je darovala strašno grdo kljuse. Starec je zlezal nanj, dvakrat se je prevalil na hrbet, šele v tretje je obvisel v sedlu.

Podal se je na pot.

Prijezdil in princinal je v vas — Porogljivci se je imenovala — ljudje so zagledali jezdeca, na vrat na nos so drli iz hiš in se mu rogali radi klaverne mrhe.

»Le smejte se do mile volje, kar vam drago,« jim je rekel, »le rezgetati nikari. Če boste rezgetali, dobite jedi, ki si jih le poželite.«

Nihče mu ni verjel — kako tudi? Besede niso bile za nikamor. Dečki so se mu še huje smejali in rogali, za šalo so tudi zarezgetali. Glej, nenadoma je stalo pred njimi toliko različnih jedi, da se je vsa vas najedla in je še ostalo.

Vaščani so imeli glavo na pravem mestu, hitro so vse razumeli. Pogledali so se in si pomežiknili. Povabili so starca v največjo hišo, ga posadili v najlepšo izbo, ga bogato pogostili, še vina ni manjkalo. Ko je mož legel, da bi se spočil, so mu zamenjali mrho za konja, ki je bil na las in nohet tako klaverno kljuse.

Mož se je naspal, se zahvalil kot se spodobi, zajahal kljuse in hitel k svoji ženi. Ni pa opazil, da sedi na drugem konju.

Prišel je domov, razjahal in hotel ženi v prvi sapi pokazati svojo umetnijo. Rezgetal je in rezgetal, da ga je grlo bolelo, a konj je stal ko hrastov štor, še fige ni dal, kaj le zaželjenih jedi.

Bil je hud in sram ga je bilo pred ženo. Zajahal je konja in ga je peljal nazaj starki z edinim zobom v čeljusti, ki mu ga je bila darovala. Ko je došel, ji je na vse načine hudo očital, da ga je prevarila.

»Ne, nisem te prevarila,« je rekla starka. »Toda, naj bo, dam ti kozo. Če porečeš 'mekeke', ji bodo padali iz nosnic in iz gobca rumeni cekini.«

Starec je bil močno zadovoljen. Vzel je kozo, se zahvalil kot se spodobi in odšel. Vodil jo je na povodcu, a koza je poskakovala. Pot ga je zopet privedla v isto vas — skozi Porogljivce — kjer so mu bili zamenjali kljuse. In se mu je isto zgodilo kot prej z mrho. Koza je bila strašno suha in smešna, ljudje so drli iz hiš in so ga zasmehovali. Starec jim je rekel, da naj se le smejejo, naj se le rogajo, da ga to nič ne boli, le zameketajo naj nikari. Če zameketajo, bodo padali kozi iz nosnic in iz gobca rumeni cekini. Pa so vendar zameketali, koza je sipala cekine, ljudje so jih pobirali, še stepli so se zanje. Prav tako. Moža pa so kot prvič povabili v hišo in so ga pogostili, a ko je spal, so mu zamenjali kozo. Ko se je prebudil, je vzel kozo in je odšel domov. Zopet je hotel pokazati ženi svojo umetnijo, a vse meketanje mu nič ni hasnilo. Koza je strigla z ušesi, a bila je navadna koza, česar pa on ni vedel, in mu ni dala cekinov.

»Kakšna brezbožna ženska pa je to!« se je starec razhudimal. »Zakaj me vedno prevari?«

In se je zopet vrnil k starki in ji je bridko očital.

»Tu imaš palico. Če ti kdorkoli stori kako krivico in zineš: 'Pik-pok', ga bo palica tako dolgo tepla, dokler ji ne porečeš, naj neha.«

Vesel in oborožen s palico je prišel starec v Porogljivce, v vas, kjer so mu bili zamenjali kljuse in kozo. Zdaj ni bilo na njem nič smeha vrednega, a ljudje so ga poznali že od prej, zgrnili so se okrog njega in se mu rogali. Posvaril jih je rekoč:

»Smejte se, a pazite dobro, ne recite moji palici ‚pik-pok‘, sicer vam jih bo naložila, da joj in gorje.«

Porogljivci so bili zviti, a ne zadosti pametni — starcu niso verjeli, dasi jim je že dvakrat govoril resnico. Smejali so se mu na ves glas, na vse grlo, izgovorili čarobni besedici »pik-pok« kar tako za šalo. Palica pa — smuk iz starčevih rok, planila je med nje in je udrihala, pik-pok po glavah in po plečih, kamor je naneslo. Tolkla jih je tako neusmiljeno, bila brez prenehanja, da so Porogljivci tujega moža lepo prosili, naj reče palici, da je zadosti, obljubili so mu kljuse in kozo in še kaj po vrhu. Starec pa je molčal — naj jih palica le šeška! Šele, ko so mu kljuse in kozo vrnili in je videl, da sta prava, je rekel palici, naj neha. In ona je nehala, pretepeni vaščani pa se mu niso več smejali.

Starec se je s konjem, kozo in palico vrnil domov. Z ženo sta še dolgo srečno živela. Kadar sta si le pozelela jedi, sta zarezgetala, že je stala na mizi. Če sta rabila denarja, sta zameketala. Pa nista bila skopa in sta tudi drugim dala. O kuri pa ni bilo več duha ne sluha, pa saj je tudi nista potrebovala.

ZASLUŽENA KAZEN

(Turška pripovedka.)

Za vlade prvih kalifov je živel v Bagdadu trgovec, ki je bil velik skopuh. Večkrat je ta trgovec najel nosače, da so mu nesli blago in druge tovore domov, ali nerad je za to kaj plačal. Nekega dne je obljubil nosaču deset stotink za prenos koša porcelanaste posode. Spotoma je pa nosaču govoril tako-le:

»Priatelj moj, vidim, da si mlad dečko, jaz pa sem starec; ti do smrti lahko še mnogo zaslužiš; popusti mi od mezde vsaj eno stotinko.«

»Naj bo,« se je vdal nosač.

Tako se je trgovec dogovarjal in neprestano odtrgoval, dokler nista prišla do vrat njegove hiše; dosegel je že toliko, da nosač ni zahteval za svoje delo nič več kakor eno samo stotinko.

Ko pa sta bila na stopnicah, reče trgovec nosaču:

»Ako privoliš in mi daruješ še zadnjo stotinko, ti bom za to dal tri zelo dobre nasvete.«

»Naj bo tako!« pravi nosač.

»Vedi torej,« pravi spet trgovec, »ako ti reče kdo, da je bolje biti lačen, kakor imeti poln trebuh, ne verjemi mu; ako ti reče kdo, da revščina prednjači bogastvu, ne verjemi mu; ako ti končno reče kdo, da se udobneje hodi peš kakor pa jaha na konju, tudi temu ne verjemi.«

Nosač, ki ni pričakoval take modrosti, je pomislil in odgovoril:

»Ljubi moj gospod, ali je to že ves tvoj nasvet? Kar si mi rekel, sem vedel že davno, ampak sem te potrpežljivo poslušal. Zdaj pa poslušaj še ti mene. Tudi jaz ti dam svet, kakršnega še nikdar nisi ne prejel ne slišal. Pa zastonj ti ga dam!«

Trgovec se je obrnil, da bi slišal, kakšen bo svet.

Tedaj pa je nosač odmaknil glavo izpod koša, da se je vsa posoda usula po stopnicah.

»Ej gospod, ako ti bo kdo rekel, da je en samcat košček ostal cel, ne verjemi mu.«

To rekoč je pokazal pete lakomnežu.

VLADO KLEMENČIČ:

Ilustriral France Kralj

KRALJ MATJAŽ REŠI SVOJO NEVESTO

Prišlo je, da se je kralj Matjaž oženil. Kdo je bila njegova nevestica? Nobena druga, kakor lepa Alenčica, kraljica ogrska. Zasnužil jo je, pripeljal na svoj grad in tam so praznovali svatbo, kakršne še ni videla dežela.

Pri veliki mizi v zlati dvorani so se gostili svatje z najizbranejšimi jedmi, pod gradom pa so na ražnju pekli vola, točili iz trebušastih sodov sladko medico in rajali na čast mlademu kraljevskemu paru.

Tri dni so se gostili in veselili, pa je prišlo četrti dan pismo kralju Matjažu, da mora odriniti brez odlašanja na vojno.

Kako je bil žalosten ženin Matjaž, ker se je moral tako hitro posloviti od svoje lepe nevestice! Preden je odšel, ji je še naročil: »Če ti bo dolgčas, preštevaj rumene zlatnike, ali pa se sprehajaj po grajskih dvoranah! Le na vrt mi ne hodi, da te Turki ne ujamejo!«

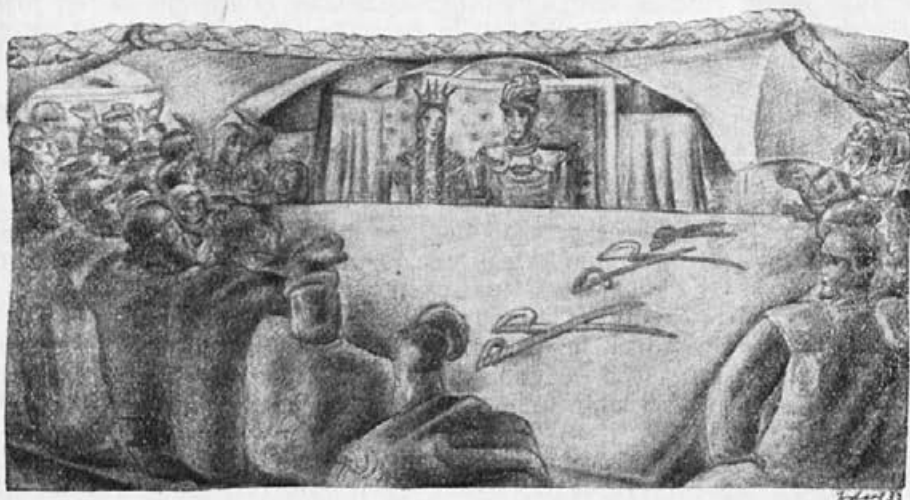
In že je sedel na konjiča ter oddirjal na Ogrsko, kjer so ga čakali njegovi vojaki. Zavriskali so, ko so zagledali svojega kralja in zapovednika, in mu postavili lep šotor z zlatim jabolkom na vrhu.

Srečno se je bojeval Matjaž in premagal vse sovražnike. Pa je priletela nekega dne ptičica pevčica, trikrat obletela Matjažev šotor in obsedela na zlatem jabolku. Odprla je drobni kljunček in spregovorila: »Oj žalost, žalost, kralj Matjaž! Medtem, ko hodiš po širokem svetu, so prišli hudi Turki in ti ugrabili nevestico, lepo Alenčico.«

Tako je rekel Matjaž ptičici pevčici: »Ne skušaj se z menoj, zakaj jaz imam puško risanico!« Ni mogel verjeti žalostni novici.

Ptičica pa mu je odgovorila: »Če ne govorim resnice, le ustrelj me!«

Matjaž se ni več obotavljal. Planil je na konjiča in odbrzel proti domu, kakor bi ga nesel oblak.

Kar mu je bila ptička povedala, je bilo res in preres. Lepe Alenčice ni našel doma, odvedli so jo bili Turki. Prišla mu je naproti družina, vsa objo-kana in preplašena. Ampak Matjaž ni bil tiste sorte človek, ki bi zdihoval in obupaval.

Tolažil je družino: »Ne bojte se, ne jokajte! Čez tri dni vam pripeljem kraljico na dom!«

Pa se je oblekel v turško obleko — dolga halja mu je segala do peta — si pripasal svetlo sabljico, v kačjem strupu kaljeno, si izbral iskrega konja, skočil nanj in zdirjal v Turčijo globoko. Tako je dirjal, da se je konju ogenj kresal izpod kopit. Oblak prahu je šel za njima. Tako je znal dirjati pač le kralj Matjaž.

Dirjata, da pridirjata na sredo Turčije globoke.

Tam so stale tri zelene lipe. Pod lipami so plesali Turki raj, pri rumeni mizi pa je sedel sam turški paša.

Turki seveda niso poznali Matjaža. Ta je stopil s konja in vprašal pašo: »Ne zamerite, po čem pa raje (plese) prodajate?«

Paša mu je prav prijazno odgovoril: »Prodajamo jih po zlatu rumenem in tolarju srebrnem. Kdor pa je junak in nam je kos, ga tudi zastonj dobi.«

Urno je segel kralj Matjaž v žep po zlat rumenjak in ga potočil po mizi. Trikrat je zlat obletel mizo, dokler se ni ustavil pred pašo. Ta ga je vzel, ga ogledoval in se čudil: »Ohé, ohé, to pa je kralja Matjaža zlat! Njegova

podoba je na njem. Le kje si ga dobil?» Matjaž je imel že pripravljen odgovor: »I, kje neki! Kralja Matjaža sem ubil in mu vse zlate pobral!«

Paši in vsem Turkom je skoro sapo vzelo, ko so to slišali. Saj niso mogli verjeti, da bi se našel kdo, ki bi zmogel silnega Matjaža.

Pa je rekel paša: »Si pa res ptič, ki si premagal Matjaža. Pretentani človek! Le izberi si devojko, katero hočeš, in zapleši z njo.«

Matjaž se ni dolgo ogledoval po plesalkah. Kar na petah se je obrnil in stopil k najlepši. Ta pa ni bila nobena druga kakor Alenčica, nevestica!

Zasvirali so godci poskočnico. Matjaž in Alenčica pa sta se prijela za roke in zarajala. Oh, kako sta se vrtela in poskakovala. Turki so zavzeti gledali lepi mladi par.

Alenčica ni spoznala Matjaža. Kako bi ga tudi, ko pa je bil čisto po turško oblečen. Ko sta prvi krog zarajala, ji je Matjaž pokazal svoj zlati poročni prstan. Ali se je revica razveselila, ko ga je zagledala! Po njem je spoznala svojega moža. Bila je tako ginjena, da jo je posilil jok. Rekla je: »Kako sem te težko čakala. Ampak vedela sem, da prideš in me rešiš.« Matjaž pa ji je pošepetal: »Nikar ne joči, Alenčica, da Turki ne zapazijo. Zapomni pa si, kar ti bom povedal! Ko bova drugi krog zarajala, se bova proti konjiču zasukala. Potem pa te bom urno na njega djal. Če bom sekal s sabljo na desno stran, se drži ti na levo stran!« Tako je tudi bilo.

Ko sta drugi krog zarajala, sta se vedno bolj bližala konjiču, ki je čakal ob strani. Priplesala sta tik njega. Urno kakor misel je prijel Matjaž Alenčico čez pas, jo zavihtel na konja in prhnil z njo kakor lastovica s plesišča.

Turki so se vsuli za njima kakor lovski psi. Ampak Matjaževa sablja jih je kosila, da so padali kakor za koscem trave.

Turški paša se je od strahu pod mizo skril, ko je videl, da ni bil junaški plesalec nihče drugi ko sam Matjaž. Vzdihoval je: »Ojaj, ojaj, polovico vojakov mi je pobil, še dobro, da sem jaz ostal živ!«

Kralj Matjaž in Alenčica pa sta dirjala in dirjala na zvestem konjiču. Kmalu sta pustila vse Turke za seboj. Pa sta prijahala do kovača. To je bil turški kovač. Kralj Matjaž mu je ukazal: »Le brž mi konjiča tako prekuaj, da bodo podkve obrnjene nazaj.« To je hotel zato, da bi zasledovalcem zmešal sled. Turški kovač je seveda moral ubogati. Ročno je konja narobe podkoval. A ko je po končanem delu stegnil roko, da bi prejel zaslužek, mu je Matjaž plačal tako: z levico mu je zlat podal, z desnico ga je ob glavo djal.

Varno se je sedaj Matjaž z rešeno nevestico povrnil domov.

MARIJA KMETOVA:

RUBEŽI-BRBRAČI

Prizor.

Nastopijo: Srajca, Gumb, Gumbič, Hlače, Naramnice, Modrček, Žep, Noga-vice, Čevlji, Trakovi, Posteljica, Fant, Mati.

Ponoči v spalnici. Fant spi na postelji. Poleg nje je na stolu obleka, pod stolom so čevlji. Najprej vsi mirno ždijo, nato se odpro vrata in vstopi Srajca.

Srajca (zavzdihne in se prisloni k drugim): Sem vendar prišla! Neznansko dolgo me je onegavila gospa, me vrtela sem in tja in me krpala.

Gumb: Hvala Bogu, saj mi je bilo že nerodno na tebi in me je bilo kar sram gledati luknjo v tvojem rokavu.

Srajca (se zaničljivo obregne): Oh, revše ubogo, ko se samo še komaj držiš zapestja! Molči rajši, molči!

Gumbič (s tenkim glaskom): Mene je pa gospa prišla na ovratniku. Kako da tebe ni zapazila?

Gumb: Saj se še dobro držim!

Srajca (zadirčno): Dobro! Če je pa to dobro, potem pa tudi jaz nisem imela raztrganega rokava in nobene luknje ne. Ziblješ se sem in tja, maješ, komaj se te bo kdo zjutraj doteknil, boš pa cepnilo kot si dolgo in široko!

Gumb (se prestraši): Oh, ali res? Kako se tega bojim! Bo stopil kdo name (v joku) in me, in me bo tako — zelo — bolelo... Joj...

Srajca: No, vidiš! Zatorej pa rajši molči in mi ne oponašaj tiste luknje, ki je ni več! Pamet, pamet!

Hlače (se pretegnejo in malce dvignejo): Kaj se pa prič- kate, ko vam je tako dobro! Me pa le mislimo, kako je bilo včasih lepo in kako hudo nam je zdaj!

Srajca (nosato): No, tudi jaz nisem od danes in sem videla že lepše dneve. Ve, seveda, ve ste starejše in bi nam mogle kaj povedati iz prejšnjih dni. Ali ne?

Hlače (zavzdihnejo): Povedati, seveda, povedati bi se že dalo kaj, pa smo tako utrujene, da komaj še sapo lovimo.

Gumbi, Gumbi, Srajca in Naramnice (zaprošijo vsi hkrati): Dajte, dajte, povejte, ljube Hlače!

Hlače (mrmraje): Ko ne bi tako nerodno ležale! Pa nas je ta šmentani fant tako zadegál na stol, da nas vse boli. Le kdaj, kdaj nas bo tako lepo položil in zložil in poravnal, kakor so nas gospod!

Naramnice (presenečeno): Gospod? Ali ste bile pri gospodu?

Hlače (s ponosom): Ne le pri gospodu, ampak na gospodu; prav za prav: gospod so bili v nas!

Srajca (porogljivo): Oh, oh! Saj sem bila tudi jaz časih na gospej; prav za prav: gospa so bili v meni! Pa le, le — kar govorite, drage Hlače, kar koj bom tiho!

Gumbek (zacvili): Tiho, tiho, Hlače bodo povedale poveščico!

Hlače (resno): Oh, no — takrat, takrat pri gospodu...

Srajca (porogljivo): ... ko so bili gospod v nas ...

Hlače (nemoteno): ... ko so bili gospod v nas, ej, to je bilo življenje! Saj ne rečem, saj smo se malo pretegnile, saj smo malo trpele, a kaj bi tisto! Smo pa po več dni in več noči počivale lepo zlikane v omari. Le ob nedeljah in praznikih smo šle na cesto. A niti praška ni bilo nikdar na nas. In če je bil, kako naglo je moral stran! Pa so se nas dotikali svetli Čevlji, pa smo se zapenjale s krasnimi Gumbi, pa smo visele na gosposkih Naramnicah! In sploh — vse gosposko, lepo, mirno in ...

Srajca (se oglasi nenadoma): Kaj vas ni nekoč raztrgal pes? Zdi se mi, da sem neke slišala ...

Hlače (zaječijo): Pes? Oh, ne spominjajte me te nesreče! Tega dneva, ko smo prišle ob prostost!

Srajca: Pa vendar, ali je bilo res?

Hlače (stresočim glasom): Res! Pa še kako res je bilo! Takrat, oh, saj ni da bi govorile ... Takrat smo sedele z gospodom na vrtu. Poleti je bilo, vse je cvetelo, vse dehtelo. Pa se ti prihulji črna zverina k stolu. Br, še zdajle jo vidim, še zdajle nas kar zazebe, ko se spomnimo, kako je bil mrzel tisti smrček, ki nas je povohal. Pa so rekli gospod »stran!« in so le malo dvignili nogo in že se ti je črna mrcina zakadila v nogo in nato — joj — je hlasnila po nas, zasadila grozne zobe v nas in — nas raz-cef-ra-la — tja do kolena ... Joj, kako strašno je bilo to!

* **Gumbi** (zajavkajo): Joj!

Naramnice (v strahu): Joj!

Srajca (zastoka in se strese): Joj!

Hlače: In potem, potem nas je bilo tako zelo sram! Leva hlačnica je bila lepo cela, svetila se je in po gosposko držala, a desna je žalostno bingljala krog noge, je bila razparana od kolena do tal. Gospod so se hudovali, zapodili psa, da je izginil ko kafra in nato so planili v hišo in nas tako nemilo slekli in vrgli v kot, da smo videle vse zvezde in smo omedlele.

Gumbek (plaho): Niste umrle?

Hlače: Ne še, a skoraj bi bile. Ne vem, koliko časa smo ležale na tleh. Ko smo se slednjič zbudile, je čudno brnelo, brenčalo, šumelo, ropotalo in drdralo krog nas.

Srajca: Aha, že vem! Pri krojaču ...

Naramnice: Tiho, tiho!

Hlače: Da, pri krojaču smo bile. Pregledoval, pretegoval, ravnal in obračal nas je, zbadal s šivanko, nas z nitjo vlekel skupaj, sploh strašna operacija ...

Gumbič (preplašeno): Ope-la-ci-ja? Kaj pa je to? Kakšna žival?

Srajca (hudomušno): Operacija je beračija, če iz starega hočeš narediti kaj novega.

Hlače: Operacija, huda operacija. In le še malo žive smo slednjič ležale na mizi pod likalnikom.

Gumbi (vsi hkrati zastokajo): Kako se ga bojim!

Hlače: Oh, tudi me smo stokale in jokale, ko so se tuje niti zajedale v naše. Pa bodi zaradi gospoda, smo rekle, da nas bodo tem bolj veseli. Jako smo se zmotile. Ko so nas lepo zlikane in ko nove ogledovali, so bili kar zadovoljni. Tudi gospa so rekli, da smo brez napake. Ali joj, ko so nas gospod oblekli in se pogledali v zrcalo! »Šment,« so zavpili, »saj se vendarle pozna! Leva hlačnica vendarle drugače pada ko desna. Nak, takih hlač pa že ne bom nosil! Daj jih komur hočeš, daj Bosancu za purana ali kamor že.« In so nas, žalostni in jezni, vrgli na mizo.

Modrček (ves v trepetu): Ste sle zales k Bošanču?

Hlače: Hvala Bogu, da ne. Ali pa... morda bi bilo bolje, da bi bile prišle k Bosancu. Morda bi nas bil dobil kak gospod. Tako, tako pa nas je vzela gospa v roke in nas — oh — raz-pa-ra-la... (Hlače se milo razjokajo in ihteč nadaljujejo): Raz-pa-ra-la, da, nas je in odrezala in — in napravila iz nas to, kar smo zdaj: hlače za fanta, za tega nepridiprava in paglavca, ki nas tako muči, tako drgne, tako bláti in žali...

Srajca (jih skuša potolažiti): No, pa ste vsaj ostale pri hiši in vidite še vsak dan svojega gospoda...

Hlače (trepetaje): To že, vidimo jih pač, kar nam je v veliko tolažbo. A vidimo zaeno tudi druge Hlače, ki se nam rogajo, češ, kaj boste ve, otrokove hlače, me smo pa gospodove!

Naramnice (naglo): Povejte jim, povejte, da ste bile tudi ve nekoč to, kar so one zdaj!

Hlače (žalostno): Saj nam tega nihče ne verjame in vsak misli, da se lažemo.

Srajca (toliko, da se ne zasmee): Seveda, težko je verjeti vaši zgodbi, težko. Saj mi ne zamerite, a take ste zdaj, da...

Hlače: Vemo, vemo. Ali je pa to čudno? Kaj pa fant počenja z nami! Kaj pa! Spočetka je še bilo in je še pazil na nas. Še vem, ko smo prvokrat sedele v šolski klopi. Kako se je fant tresel v nas, kako plaho je vstajal in sedal. Že čez nekaj dni pa smo mu bile deveta briga. In ko je dobil prvokrat spričevalo, smo pa samo me najbolj trpele za njegove slabe rede: palica je pela po nas, najhujši del udarcev smo morale prestati prav me!

Glas izpod stola: To pa že vemo, kakšen je ta fant, kakšen je, hu, kakšen!

Vsi: Pa jaz!

Pa jaz!

Pa jaz!

Pa jaz!

Srajca (se razhudi): Tak kaj pa je zdaj to? Kaj vam pa je? Ali boste vsi hkrati govorili? En sam naj govori!

Hlače: No, le govori!

Gumb (spoudarkom): Moja misel je taka, da noben del fantove obleke ne trpi toliko ko prav mi, Gumbi!

Gumb (največji): Jaz bom povedal!

Srajca (gapsek): Le počasi, le počasi! Tudi mi vemo svojo zgodbo.

Modrček: In mi!

Nogavice: In mi!

Čevlji: Pa mi!

Naramnice: Pa mi!

Gumb (zavpije): Zdaj tiho in bom jaz govoril!

Hlače: Kar daj, kar daj! Ne prekinajte ga!

Gumb: Torej! Nobenega miru, nobenega obstanka nimam. Nikoli nisem varen svojega življenja. Zdaj moram vleči kaj navzgor, zdaj me nekaj teži navzdol. Zdaj se moram nagniti na levo in zdaj spet me tako strašno potegne kaj na desno, da se komaj komaj obdržim na niti.

Gumbi in Gumbki: Poznamo, poznamo, poznamo!

Gumb: In kadar me fant tako nategne, da mi skoraj zavije vrat in cepnem na tla! Nekoč sem padel v šoli na tla. Več prstov je planilo name, stiskali so me, me kotalili sem in tja, sleherni me je hotel imeti zase. In ta strašni smrad po tleh po mastnem olju! Pa vse polno pik od tinte in toliko papirčkov in prahu! Naš fant me je slednjič le dovolj trdno zgrabil in me stlačil v žep.

Žep: Dovolite, da še jaz dodam besedo ob tej priliki. Ali se sanja komu izmed vas, koliko prestanem pa jaz?

(Se nadaljuje.)

STONE SELIŠKAR

Pred nekaj meseci so izrazili učenci iz Ptuja željo, naj izda Mladinska matica zopet kaj podobnega kot je Seliškarjev »Rudi«.

Na srednji šoli v Ljubljani so vprašali profesorji dijake, katera mladinska knjiga jih je najbolj navdušila, in v nekaterih razredih jih je zelo veliko glasovalo za »Rudija«.

Morda me je prav to napotilo k Seliškarju.

Sešla sva se v kavarni. Zaradi d ma in šuma pa nisva obstala. Zunaj pa je bil mraz. Zatekla sva se v gostilno. Ne zaradi vina — zaradi miru in razpoloženja!

In tako sva sedela pri kozarcu vina in kramljala o tem in onem. V kotu je toplo dihala peč, po oknu pa je risal mraz ledene rože. Ko je pogovor obtičal, se je Seliškar zamislil. Roka mu je segla v nekoliko uporniške kostanjeve lase, pogled pa je sledil dimu cigarete.

Nagnil sem se bliže k njemu: »Gospod Seliškar, pripovedujte mi kaj iz svoje mladosti!«

Na obrazu mu je zaigral trpek nasmeh:

»Nerad govorim o tem. Saj prave mladosti sploh nisem poznal. Vsaj tiste brezskrbne in vesele ne, o kateri toliko pišejo in govore.

Bil sem zadnji otrok številne družine. Oče je bil strojevodja na železnici, mati preprosta kmetica iz ljubljanske okolice. Stanovali smo v ljubljanskem predmestju blizu Viča. Da, v prvih mojih mladih letih je bilo res mnogo sonca, a groza je pozneje to svetlobo zabrisala.«

Smehljaj, ki je za trenutek obžaril Seliškarju lica, je prekmalu ugasnil. In zdelo se mi je ta trenutek, da nima Seliškar 32 leti, ampak mnogo več. Tako se mu je bolelost zagrizla v obraz. Nadaljeval je skoro nerad.

»V drugem razredu sem bil, ko je nastal v meni velik preobrat. Pri otroški igri sem izgubil oko. Več mesecev sem preležal v bolnici. Trpljenje in samotarenje me je vsega preobrazilo. Nič več otroka ni bilo v meni. Ob gledanju slepcev sem spoznal, da niso vsi okrog mene srečni in zadovoljni in da nekatere hudo tepe revščina in trpljenje. Se jasneje sem to občutil pri stradanju v vojnem času. Lakota pa se mi je zdela manjše zlo od vojne. Stanoval sem ob progi in dan za dnem sem gledal, kako so vozili tisoče in tisoče vojakov na bojišče. Nazaj so prihajali isti vlaki z ranjenci. Kasneje so prevažali begunce z Goriškega. Njih sestradane in prepadene obraze mi je groza za vedno vtisnila v spomin. Zasovražil sem vojno in zasovražil sem Avstrijo. Kot dijak na učiteljsku sem zbiral krog sebe tovariše. Imeli smo tajne sestanke v Učiteljski tiskarni, kjer smo rovarili proti Avstriji in sanjali o svobodi.

Po vojni sem bil imenovan za učitelja v Trbovlje. Tu sem se prvič seznanil z delavci. Pri ljudskem štetju sem popisoval »Glažuto«, najbolj ubožno zapuščeno veliko delavsko

kasarno. Bil sem v gnezdu revščine. Videl sem ljudi, ki noč in dan delajo in se mučijo, a kljub temu trpe v groznem pomanjkanju. V meni je vstal krik proti krivicam sveta.«

Seliškar je obmolčal. V sosednji sobi je zaigral gramofon veselo poskočnico. Na nasprotni strani sobe v kotu so postajali kvartači vedno bolj glasni in natakarica jim je prinesla še novega vina. Pod stropom se je leno valil dim cigaret.

»Rad bi vedel, kaj ste v svoji mladosti radi brali,« sem se obrnil do Seliškara.

Pomisli! je za trenutek.

»Vse. Nič nisem preveč izbiral takrat. Posebno veselje sem imel z Jurčičevimi povesti in romani. Potem sem hlastal po knjigah, ki so opisovale potovanja v daljne, čudežne dežele. In zopet je bila doba, ko sem stikal za deli, ki so pisala o vseh novih tehničnih pridobitvah. Velik dogodek je bil zame Finžgarjev roman »Pod svobodnim solncem«. Kasneje sem vzljubil Cankarja. Z njim sem bil osebno znan in sem ga večkrat obiskal na Rožniku, kjer je stanoval. Od slovenskih pesnikov sta mi bila pri srcu posebno Aškerc in Župančič.«

V sobo je vstopila nova družba, ki je posedla k sosednji mizi. Mrzel val zraka je segel v obraz. Kolobarji dima so nemirno zaplesali pod stropom. Seliškar je opazoval novo družbo. Ko se je zopet obrnil k meni, sem ga vprašal:

»Kdaj ste začeli pisati?«

»Zgodaj!« je odgovoril Seliškar, ne da bi mnogo pomišljal.

»Bil sem v četrtem razredu osnovne šole, ko sem napisal svojo prvo povest »Slepo dete«. To je bil sad mojega premišljevanja v bolnici. Spis ni bil nikjer objavljen, a hranim ga kot dragocen spomin na tiste dni. Kot dijak na učiteljsku sem napisal mnogo pesmi. Bile so huda obsodba vojne in glasni protesti proti krivicam stare Avstrije. Moje pravo delo pa se je začelo šele v Trbovljah, ko sem vzljubil delavca trpina. Svoje prve pesmi sem objavil v »Kresu« in »Svobodi«. Takrat je nastajala tudi moja prva zbirka »Trbovlje« in roman, ki je izšel v Ameriki. Tam je izšlo tudi mnogo mojih pesmi, povesti in dram.

Zdaj živim v Ljubljani. Sodelujem pri raznih revijah in sem sourednik »Ljubljanskega zvona«, najstarejšega slovenskega mesečnika. Pred kratkim je izšlo tudi, kot veste, moje največje delo »Nasedli brod«. Vidite torej, da pridno delam.« In Seliškar se je nasmehnil.

»Kdaj delate?«

»Ponoči,« je rekel in nato še dodal: »vsaj povečini. Čez dan sem zaposlen v šoli in imam še sto drugih opravkov. Za svoje delo pa potrebujem miru. Zvečer počakam, da se moja dva neugnanca nakričita in nadivjata. Šele ko ležeta k počitku, sedem k pisalni mizi. Delam po tri do štiri ure na dan; včasih več, včasih manj. Večkrat odložim pero šele, ko posije dan skozi okno.«

»Pa na mladino nič več ne mislite?« sem ga vprašal.

»Mladino ljubim,« je odgovoril Seliškar odločno. »Iz te ljubezni se je porodil »Rudi«. Tu sem hotel pokazati otroka našega delavstva, ki je samemu sebi prepuščen, vendar ima močne sile v sebi, da napravi nekaj velikega. Ne misli pa samo nase, ampak mu je na srcu sreča vsega trpečega človeštva. »Rudija« so pozdravili mnogi z velikim veseljem, drugi so ga pa obsojali. Radoveden sem, kako je delo v resnici vplivalo na mladino in prav zadovoljen bi bil, če bi mi otroci sami poročali na uredništvo »Našega roda«, kaj jim je na »Rudiju« ugajalo in kaj ne. To bi mi znalo koristiti.«

»Vi mislite torej še kaj pisati za mladino?« sem vprašal Seliškara.

»Uganili ste,« mi je odgovoril z nasmehom. »Pripravljam novo mladinsko povest. V nasprotju z »Rudijem« se bo dejanje te nove povesti vršilo vse doma. Opisujem pa dve siroti, bratca in sestro, ki sta prepuščena sama sebi, a se kljub temu prebijeta skozi vse težave današnjih hudih dni in se po čudnih zapletljajih rešita in stopita v življenje kot zreli delavna človeka.«

Pogovarjala sva se še o tem in onem. Hitro je potekal čas. Ko sva plačala in vstala, je bilo že pozno. Zunaj je bil oster mraz. Snežilo ni več. Nebo je bilo jasno in zvezde so sijale tako nizko, da bi človek kar segel po njih.

Albert Širok.

PROF. D. VOLAVŠEK:

Ilustriral A. Sirk

SARAJEVSKE SLIKE

»Allahu ekber! Allahu ekber!...
... La Illahe il Ellah!«

V globokem jutranjem somraku še snivajo sarajevske ulice. Lahke meglice zagrinjajo skalnata sarajevska brda.

Blagodoneči »Allahu ekber!... (Vsegamogočen je bog! Vsegamogočen je bog!... Ni drugega boga razen njega!)« je nenadoma prekinil tišino in mir sarajevskih ulic.

Visoko gori na balkonu viškega minareta Begove džamije stoji »mujezin« s proti vzhodu razprtimi rokami. Mogočno doni njegov glas v tiho jutro in vabi vernike k jutranji molitvi (sabah). Ta svoj poziv ponavlja mujezin proti vsem štirim stranem neba. S sosednje Careve džamije mu odgovarja tovariš mujezin, temu zopet drugi, tretji itd.

»Allahu ekber!« doni z vseh minaretov v tiho mračno jutro in se odbija ob strmih stenah Trebevića in vseh njegovih kraških sosedov, ki obkoljujejo globoko Sarajevsko kotlino.

Poezija orijenta, enaka poeziji slovenskih gor, ko ob jutranji zori pozdravljajo zvonovi z grča do grča drug drugega s svojimi milodonečimi zvoki ter naznanjajo prihod kralja vse-mirja, žarečega Sonca.

Lahki, komaj vidni rdeči odsevi osvetljujejo skalnate robове Trebevića ter javljajo ob enem z mujezinom vernim muslimanom, da je napočil čas jutranje molitve.

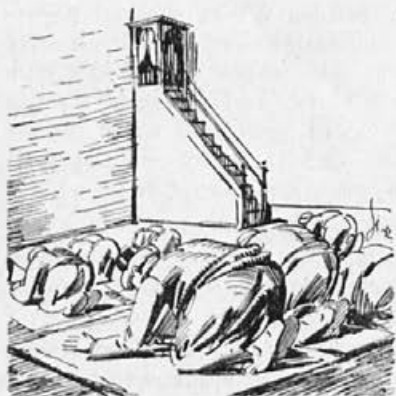
Ni še končal mujezin svojega poziva in že je oživela »čaršija«, središče muslimanskega življa v Sarajevu. Oživele so tudi ulice v vseh mestnih delih, s pretežno muslimanskim prebivalstvom. Od vseh strani se pomikajo temne sence, počasni, zibajočih se korakov proti džamijam ali mošejam. Naglice musliman ne pozna.

Muslimank ni videti. Prepovedano jim je v splošnem obiskovati džamije, razen ob določenih dobah, to je posebno ob času največjega muslimanskega praznika »bajram ramazan«. Mimogrede naj omenim, da je bil ob priliki poseta najvišjega cerkvenega poglavarja jugoslov. muslimanov »Reis el uleme« v sredini oktobra 1932 dovoljen vstop v Begovo mošejo celo muslimankam.

Hladno jutro je, a vendar sezujejo verniki pred vodnjakom, ki stoji na dvorišču vsake džamije, svoje čevlje, da opravijo predpisano umivanje nog, obraza, vratu, ust in rok. Občutljivejši so se umili doma in sezujejo samo vrhne čevlje, bodisi moderne galoše, bodisi nerodne, domače, čolnom podobne »jemenije«. Vstop v mošejo ni dovoljen v vrhnih čevljih, katerih bi se še držalo cestno blato ali prah. V mošejo vstopajo torej muslimani ali bosi ali v nogavicah ali pa v spodnjih čevljih.

Ta zapoved ima poleg verskega tudi praktičen pomen, namreč ta, da se ne onesnažijo včasih zelo dragocene preproge, s katerimi so tla mošeje pregrnjena. Tujcem, drugovernikom, ki si hočejo ogledati mošejo tudi v notranjosti, nataknejo nad obuvalec slamnate čevlje, ki jih imajo v ta namen pripravljene. Umivanje nog itd. je za tujca nepotrebno, za muslimane pa je strogo zapovedano. Mošeje stojijo zaradi tega, kjer je to mogoče, v bližini potokov in rek. Kjer ni teh, se zgradi na mošejinem dvorišču vodnjak ali vodovod. Zanimiva je tozadevna statistika glede gradbe vodovodov. Bosanska mesta z muslimanskim prebivalstvom so imela mnogo prej vodovode nego pravoslavna ali katoliška. Tako na primer je imelo Sarajevo že v minulem stoletju 58 vodovodov, a vsi so bili zgrajeni v glavni meri zaradi predpisanega ritualnega umivanja (abdest).

Ob vstopu v mošejo dotakne se muslim s prsti svojih ušes v znak, da je gluha za vse posvetne stvari in da hoče poslušati le svojega boga. Verniki se postavijo v določenih razdaljah drug od drugega, da ima vsak dovolj prostora za zapovedane ritualne poklone.

Molitev se prične. Opravlja jo hodža, imam ali mufti (višji svečenik). Hodži odgovarja mujezin, ki je medtem že prišel z minareta na kor nad mošejinim vhodom. Na dano znamenje se priklonijo verniki, pokleknejo in se dotaknejo s čelom tal. To se ponovi večkrat tekom vsake molitve. Petkrat na dan se poda verni musliman k skupni

molitvi v mošejo in sicer pred sončnim vzhodom, opoldan, 2 uri pred sončnim zahodom (akšam) in po sončnem zahodu (nočna molitev — jacija). V slučaju, da mu ni mogoče moliti v mošeji, opravi zapovedane molitve doma, oziroma na mestu, kjer se ob molitvenem času ravno nahaja. V ta namen ima musliman vedno s seboj, tudi na potovanjih, svojo molilno preprogo. Žene in otroci opravijo vse te molitve doma.

Mohamedanske molivnice se imenujejo mošeje ali džamije. Vse so zgrajene po istem načrtu, namreč po eni najlepših zgradb na svetu, po Justinijanovi Hagiji Sofiji, nekdanji cerkvi, ki so jo Turki po zavzetju Carigrada spremenili v mošejo. Glavna stena, naš glavni oltar, je obrnjena proti Mekki, torej proti vzhodu. Tu se nahaja okrogla, podolgovata izdolbina (mihrab) kot prostor predmolilca (hodže). Na levi strani je prižnica, kjer pridiguje hodža ali kak višji muslimanski svečenik (imam, mufti). Nasproti glavni steni je kor. Stene so brez slik in okrašene le z izrezki mohamedanskega sv. pisma Kor'ana. (V Bosni se izgovarja Kur'an.) Sestavni del vsake mošeje je poleg že omenjenega vodnjaka minaret, ozek, okrogel, primeroma visok stolp, s katerega kliče mujezin petkrat dnevno vernike k molitvi. Na kmetih, v revnejših krajih, so mnogokrat mošeje tudi lesene z ravno tako lesenim minaretom.

Tujec, ki pride prvič v mesto z muslimanskim prebivalstvom, se ne bo mogel načuditi visokemu številu mošej, ki dajejo, skrite med zelenjem, s svojimi vitkimi minareti mestu orijentalški značaj. Sarajevo na primer ima okrog 100 mošej, oziroma džamij, najrazličnejših velikosti, od veličastne, arhitektonsko krasne Begove džamije, doli do neznatnih, komaj opazljivih malih mošej po sarajevskih strmih brdih.

Ker ima Sarajevo izmed 80.000 prebivalcev okroglo 28.000 muslimanov, pride že na 280 prebivalcev po ena mošeja. Nerazumljivo bi nam bilo to, ako bi ne vedeli, da

mora musliman dnevno petkrat v mošejo k molitvi. To ni morda le pobožna želja, ampak stroga verska zapoved. Njeno izvrševanje bi bilo v današnji dobi popolnoma nemogoče, če bi moral musliman po pol ure daleč ali še več po petkrat na dan v mošejo. Kako bi se izvrševal pri nas, neglede na to, da bi bil v resnici nemogoč, ta strogi verski predpis?! A muslimani?! Njim na čast moramo priznati, da so v splošnem vršili in vršijo še dandanes, kolikor je pač to v sedanji dobi še sploh mogoče, najvestnejše vse verske predpise.

Bosanski musliman je v resnici veren in pri tem do skrajnosti konservativen ter se drži naravnost krčevito starih navad in običajev. Nepristopen je za vsake, tudi najboljše reforme (spremembe). Vsako spremembo njegovih starih navad odklanja kot napad na njegovo vero. Mirno prenaša vsako, tudi največjo nesrečo, kajti Allah (bog) hoče tako. Allah mu je že v naprej določil njegov »Kismet« (usodo). To njegovo prepričanje v »Kismet« nam nudi dovoljno razlago značaja bosanskih muslimanov. Nobena stvar ga ne spravi iz njegovega duševnega ravnotežja; vedno je miren, resen, nekako dostojanstven, pa naj se mu zgodi karkoli.

To mirnost in resnost opazuješ lahko pri vseh slojih. Če postopaš po »čaršiji« (trg), boš takoj ločil, neglede na obleko prodajalca in robo, ki jo prodaja, muslimansko prodajalno od drugih, posebno židovskih. Dočim te bo žid naravnost za sukno vlekli k svojemu blagu, se muslimanski prodajalec skoraj ne zmeni za kupce. Kar dregniti ga moraš, če hočeš kaj kupiti. Seveda so tudi tu, kakor v današnji dobi povsod, izjeme.

Pred kratkim sem si šel ogledat židovsko pokopališče na levi strani reke Miljačke. Blizu tam, kjer zapušča Miljačka mesto, opazil sem v blatni, kakor črnilo umazani in smrdljivi Miljački starega muslimana. Stal je oblečen do čez kolena v vodi in drezal z lopato v smrdljivo blato. Tu pa tam je posegel tudi z obema rokama v vodo in pretipaval s prsti pesek. Iskal je dragocenosti, ki bi jih morda prinesla Miljačka iz mesta.

Ko sem se vračal čez približno dve uri, stal je še vedno na istem mestu in drezal v pesek. Misli si je: »Morda najdem par dinarjev, morda celo zlat prstan!« Pa ne, da bi si bil zavihal hlačnice in rokave?! Kaj še! Čemu?! Če je določeno v Kismetu, da se prehladi in umrje, bo pač umrl. Stresel je mene mraz, ko sem opazoval, kako mu curlja od rokavov smrdljiva gnojica.

Če stopiš v turško »kafanu« (kavarno) ali pa tudi če greš skozi muslimansko selo, boš videl muslimana, sedečega pri črni kavi ali pa tudi brez nje, popolnoma zatopljenega v svoje misli. Ne vidiš, ne sliši ničesar. To je »keif« ali »čEIF«, nekako vtopleenje duha in telesa v popolno brezdelnost. Ure in ure bo sedel popolnoma mirno, srebal kavo in kadil cigarete.

V sedanjo dobo, ki z mrzlično naglico pometa z vsemi starimi, konservativnimi, včasih tudi z zelo dobrimi in lepimi navadami, seveda ne spada ta »keif«. Sedanja muslimanska mladina se je že otresla »keifa« v prvotnem pomenu. Kot učitelj pretežno muslimanske mladine bi si mnogokrat želel več resnosti in mirnosti od enega dela mladine, od drugega pa manj »keifa«, to je brezdelnosti. Pa kaj hočemo; mladina ni ustvarjena za resnost! In prav je tako, kajti kratki so dnevi mladosti, zlasti v sedanjih časih.

Mnogo prehitro bo morda prišel čas, ko bo ta ali oni, sedaj brezskrbni mladenič trkal s svojim čelom ob mošejina tla ter šepetal vdano in bridko: »Allahu ekber!« »Mogočen si Allah! Pomagaj mi!«

V.

„TA JE NEVARNA!“ JE REKLA , KO JE
 STOPILA SKOZI NA LEPO VRTNO . TUDI
 SE JE ODDEHNILA: „HVALA , REŠENE SMO!“ LE
 NI REKLA NIČ, TEMVEČ JE PREKUCEVALA
 OD VESELJA. PRISPELE SO NA KONEC . TAM JE
 STALA ŽELEZNA IN V SO BILA ŽELEZNA
 . OB LEPI , POLNI , JE STAL GOSPOSKO
 OBLEČEN . V ENI JE DRŽAL , DRUGO
 PA JE MOLEL PRED SE. IZ TE MU JE TEKLA ,
 IZ PA . KO SO , IN PRIŠLE DO ,
 SO DEJALE: „AHA, TA BO NAŠ!“ IN STA STOPILE

NA DEČKOVE IN SE PLAZILE PO NAVZGOR.
 PA JE, HOP, SKOČILA NA DEČKOV . ALI TEDAJ
 SE Z DEČKOVE OGLASI GRD IN ZAKRIČI: „STOJTE,
 TA JE MOJ!“ SE ZAČUDI : „KDO PA SI TI?“ PRAVI
 ON: „JAZ SEM TETANUS. TEGA BOM POSLAL V .
 ŽIVIM V , NA , NA , V , POVSOD!
 ČE SE KDO RANI, PA SKOČIM V NJEGOVO RDEČO IN
 GA ZASTRUPIM. KOGAR VJAMEM, TA !“ SE
 RAZJEZI : „DA BI TE BRCNILA! KAJ BO PA NAM
 OSTALO, ČE POŠLJEŠ V BRIDKO ?“ ODGOVORI
: „KAJ ME BRIGA! JE MOJ!“ IN SE PLAZI PROTI
 RDEČI NA . ALI TEDAJ PRIHITI PO VRTNI
 DEČKOVA . V NESE IN . SPERE
 Z IZ , NAMAŽE S TEKOČINO IZ IN OBVEŽE
 Z BELO, ČISTO . „JOJ!“ ZAVPIJE , „UMORILI
 SO ME.“ IN PADE MRTEV NA BELO . NIČ VEČ

NE TEMVEČ SE . „NO, ZDAJ PA IMAŠ“, DE ,
 KO VIDI, DA LEŽI TETANUS MRTEV NA . TUDI
 POSKOČI OD VESELJA IN DE: „DRUGIM JE ŽELEL ,
 A JE NJEGA POBRALA!“ LE SE ZAMISLI: „KAJ PA, ČE
 ŠE NAS POŠLJEJO V S TEKOČINO V ? NAJBOLJ
 SE PRESTRAŠI : „JOJ!“ ZAVPIJE IN SKOČI Z DEČKOVEGA
 SKOZI ŽELEZNO NA ULICO. BREZ SAPE
 PRISOPIHATA ZANJO ŠE + .

(Se nadaljuje.)

Konči Ahačič:

Pesem brez konca

Šest mišk slabotnih v gnezdu je,
 klepečejo, jedo in spe.

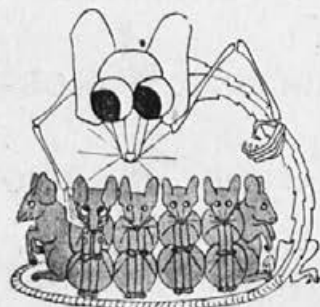
Pa pride stiska, pride glad,
 zavije eni miški vrat.

Še en pogled,
 še hud trepet
 in — zbogom svet!

Pet mišk prestrašenih čepi,
 se vsega hudega boji.

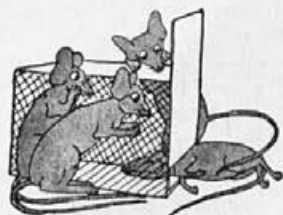
Zdaj muca tiho se prikrade
 in naglo eno miš popade.

Le glasen jok,
 le grozen stok,
 le slasten „cmok“.

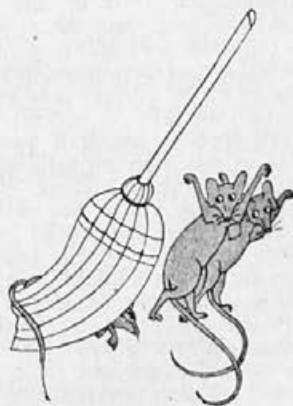
Zdaj štiri so, na pot gredó,
zazrejo malo hišico,
v njej miška vidi kos slanine,
zapeljejo jo brž skomine.

Se vzmet otpne,
se past zapre
in miš umre.

Še tri so, zbegane vse tri,
kar Mica z metlo prihiti.
Po eni urno ž njo udari,
ubožico vso razmesari.

In miške ni,
le kup kosti
in sama kri.

Obupani sta miški dve:
povsod nevarnost in gorje.
Najmanjša grenke solze toči,
srce od žalosti ji počí.

Je srček strt,
je grob odprt,
se smeje smrt.

Le ena miška še živi.
Sirotica! Kaj naj stori?
Možička si je izvolila
in ž njim si gnezdece zgradila.

Pozabljen jok,
ko šest otrok
jim dal je Bog.

In spet šest mišk tam v gnezdu je,
klepečejo itd.

PRSTI

Ta je v vodo pal,
ta je zamižal,
ta je zakričal,
ta je vztrepetal,
ta pa je zbežal.

MLADINA PIŠE

»NAŠ ROD«.

Dragi »Naš rod«!
Kupila mamica te nam je za god.
Ko smo tvoje vrstice brali,
smo se ti smejali;
ko pa smo končali,
smo se žalostno držali.

Ogorelec Tonček
na Vrtači, Ljubljana.

V ZNAMENJU ALKOHOLA.

Zopet je alkohol zahteval žrtev. Varnost se ga, kajti že premnogo ljudi je dalo življenje za to grozno pijačo. Gotovo ste že slišali o uboju pri nas dne 8. januarja 1933 zvečer. V šentjansko občino se kar naveli paglavcev, ki vedo, da pri nas ni orožnikov. Že prej smo doživeli sramoto, da se je nekdo obesil v naši cerkvi. K sreči moremo reči, da ni bil iz naše občine.

Straus Marija
iz Št. Janža pri Velenju.

PESEM NA ULICI.

Okrog vrat se je gnetla množica ljudi. Stopil sem med nje in prišel do praga. Tam sem videl žensko v capah. Mongolske poteze in pogled sta jo izdajala ter mi povedala, da je Rusinja. Stegovala je koščeni roki proti nam, ki smo se zbrali okrog nje kot večje okrog svetiljke. Skoraj me je bilo sram, da sem prišel gledat trpečega sočloveka, človeka iste krvi in brata.

»Prosim, dajte mi dinar, gospod, samo en dinar mi dajte!«

»Zapojte kako narodno pesem.« je rekel gospod, ki ga je najbolj gledala in prosila.

»Ne vem, katero naj zapojem. Jih je toliko.«

»Mogoče Volga, Volga...«

Dvignila je upadle prsi, vdihnila, oči so dobile poseben sijaj, in vprav iz srca ji je prihajal glas, ko je pela: »Volga, Volga«.

Izdonela je pesem. Ljudje so se razšli, tudi gospod, ki je pesem predlagal, je odšel ne da bi ženi dal dinar, ki ga ji je obljubil. Oči so ji otemnele, glavo je nagnila na vrata in čakala, da zopet pride gruča ljudi, ki bodo zaprosili za pesem, ki pa je ne bodo plačali, čeravno bi jo lahko.

Prišli so. Šele takrat sem se zavedel, da je pesem končana, da je pred mano uboga

žena, ki je morala od svoje Volge in ljubljenskih step.

Vrgel sem ji dinar v krilo, v katerega ni vrgel dinarja bogat gospod, tisti, ki jo je prosil, naj poje.

Od nekod je prišel stražnik.

Topel veter je nehal pihati in deževati je začelo.

Filip Mrdavič,
drž. klas. gimnazija v Mariboru.

FUŽINE.

Mi dan na dan,
udar na udar
v črni koči udarjamo,
sekire nove ustvarjamo.
In dan na dan,
udar na udar
se iskre svetle krešejo,
kot misli naše plešejo.
In dan na dan,
udar na udar
nam srce naše bije
v ljubezni domačije.

Štrasner Pepca,
viš. nar. šola, Orešje na Bizeljskem.

ZIMA.

Težko pretežko sem pričakoval ljubega snega, prijatelja mojega. Letos je zima bolj mila. Zvečer pred sv. Miklavžem je bilo bolj mrzlo, ljudje so govorili, da bo kmalu sneg. Vzdihnil sem, o da bi bilo res. Ko zjutraj vstanem, pogledam skozi okno — vse belo. Joj, kako sem bil vesel. Brž sem se šel smučat. a na žalost, popoldne je skopnel. Kmalu se ga je naletelo dobro ped, joj, kako smo se amučali. V nedeljo smo se slavni vaški otroci — smučarji pomikali na Sv. Jošt. Vso pot smo ugibali, koliko jih bo. Eden je rekel tako, drugi tako. Pridemo v dolino. Joj, koliko nas je bilo, potem smo začeli voziti. Nekaterim je šlo dobro, drugim ne. Na Sv. Joštu gre že tako lepo, da lepšega kraja ni dobiti. Če se znaš, greš lahko v veliko strmino, če se ne znaš, se lahko voziš po nekoliko viseči dolini. Lahko skačeš in vse druge stvari počneš. Tudi mi otroci uganjamo vse norčije. Skačemo tudi. Kateri se pošteno prevrne. Tako skačemo in smučamo, pa nekaj mene piči, da bi se peljal z vrha hriba zaukam »smu-uk, smu-uk«, že sem dirjal po bregu navzdol in začujem »smu-uk, smu-uk«. Malo naprej sem se pognal, pa trešči vame neka smučarka. »Tresk« je reklo, že sva se valjala po snegu. V tistem hipu sem odletel v loku v zrak. Oprem se na palico in se poženem naprej, sem bil že v dolini. Ko pridem nazaj, je bila še na istem mestu. Zbal sem se, če ima zlomljene smuči. Niso bile. A smučarka me je gledala kakor volk. A jaz se nisem zmenil za to grdo gledanje.

Drugi smučarji so govorili: »He, sedaj je umirjena« in se ji smejali, a njo je bilo tako sram, da je šla daleč proč. Sedaj je že večkrat prišla gori. Gledala me je zopet tako grdo kakor tisto nedeljo. Drugi so se spet smejali. Ura je odbila štiri, zdrnil sem se, joj koliko časa smo se že smučali. Potem smo šli domov. Drugo nedeljo smo priredili tekmo, šlo nas je precej otrok in še dva večja. Tekmo je dobil eden od onih dveh. Če bi jih ne bilo, bi jo bil dobil jaz. Sedaj jo bomo napravili še enkrat. Zbrali bomo toliko denarja, da bomo kaj kupili za dar prvenstva. Bog daj, da bi še padlo kaj snega, suhega, ker tak je za smučanje najboljši. V nedeljo se že pogovarjamo, kako bo šlo v ponedeljek v šolo. Po poti nas srečujejo stari ljudje in pravijo: »Oh, da se vam ljubi vlačiti te dile za seboj,« a mi jih ne poslušamo temveč dirjamo naprej. V šolo pridemo spehani, da se komaj odpočijemo. Nato se pogovarjamo, kolikokrat je kdo padel in kako je vozil. Kmalu se odpro vrata in v šolo stopi gospod učitelj, pa je konec brez.

Svegelj Mirko,
Javornik.

KRALJICEK.

Pa priletel je Kraljiček,
ta gosposki, mili ptiček.

Z repkom migal je poredno,
suknjico je gladil čedno.

A snežinke so priplule
in kraljička so obsule.

Pa kraljiček, mili ptiček
zletel v hišo je v kotiček.

In v kotičku tam čepel je,
se sušil je in se grel je.

Filač Zvonka,
Ljubljana.

NAŠA BISTRA.

Imeli smo lepega volčjaka, ki je pa bil tako hud, da smo ga morali dati proč. Oče je kupil drugega psa, ime mu je Bistra. Mene ima zelo rada, ker se mnogo z njo igram, včasih se pa tudi malo hudo pogledava. Vse, kar najde, nese v svojo košaro in tam zgrize. Brat je imel v svojem predalu, ki ga je pozabil zapreti, velik kos čokolade. Bistra je bila v sobi. Zadremala je pri peči, ko pa se je zbudila, je najbrž premišljevala, kakšno neumnost bi zopet naredila. Vstala je in začela stikati po sobi, naenkrat pa je privlekla k peči majhen zavitek. Kaj mislite, kaj je našla? Čokolado, ki si jo je brat shranil. Privoščila si je kar cel kos. Okregal sem jo, gledala me je

začudeno in začela polagoma dremati. Potem pa je hitro odšla v kuhinjo, kjer je bila naša mala muca, ki jo kličemo Mika. Takoj, ko jo je Bistra zagledala, se je pričela z njo igrati. To je bilo lepo.

Ferim Vladimir,
Radvanje.

MOJA ŽIVA.

Moja Živa je zbolela,
ves dan v kuhinji polega,
nič ne ljubi se ji jesti,
še manj pa lajati na cesti.

Žalostno jo pogledujem
in kot zdravnik jo opazujem,
vse rad dal bi ji,
da mi ozdravela bi.

Bolna Živa se ne zmeni zame,
pa vseeno vzamem jo na rame,
hodim z njo po sobi gor in dol,
da olajšam ji neznano bol.

Upam pa: bolezen kmalu mine
in Živki žalost iz srca izgine,
potem pa hajd na beli sneg,
tekla bolj kot jaz bo v greg.

Cvetko Kumer,
Radohova vas.

KOLINE.

Nas je naša gospa učiteljica naučila pesemco, ki jo zna ona še iz otroških let in jo je naučil učitelj g. Punčuh. Pojemo jo tudi pred »domačim praznikom«:

Veseli čas prihaja,
ko mati zgodaj vstaja,
je dost' skrbi in dost' poti,
ker v peč potico vsaja.
Prašiča smo zredili,
zdaj bomo ga lovili
okrog plotov, okrog voglov,
za njim bomo hodili.
Prašič široko zija
z debelim repom vija,
ker se boji zdaj zadnjih dni,
saj klal ga bo Matija.
Klobase so narjene,
so mater' izročene,
so gvircane in poprane,
a niso še pečene.
Prišel bo tudi godec,
dobil bo svinjski gobec;
le pridi k nam, še rep ti dam,
boš dober imel želodec.
Zdaj sedimo za mizo,
pokličimo še Lizo,
da žlice razdelila bo,
ker godla je že blizo.

Učenci in učenke IV. razreda
v Gorenjem Logatcu.

NAŠE JAGNJE.

Pri nas smo imeli mlado jagnje. Delalo nam je veliko veselje. Najrajši so ga imeli mali. Pa tudi jaz sem skakal z otroki. Včasih je prišel tudi sosedov Janez. Takrat je bilo veselje. Eden izmed nas je prijel jagnje, drugi so pa bežali. Ko so že bili daleč, ga je moral določeni tovariš spustiti. Jagnje je teklo za nami in ko je došlo zadnjega, se mu je zaletelo v hrbet, naredilo okrog njega krog in teklo za drugimi. Da smo napravili še večje veselje, smo zapeli pesemco:

Mlado jagnje,
lepo, belo,
gre za deco
vso veselo.
Skače, da mu
ni obstati,
hoče travco poteptati.

Jovan Franc in Krajnc Janez,
št. Janž na Vinski gori, viš. nar. šola.

PTIČJA POGAČA.

Na pobudo našega gospoda učitelja je napravilo doslej 15 otrok 26 ptičjih pogač. Kako se napravi ptičja pogača, smo zvedeli v šoli. Pri mesarju v Preserju se dobi loj zelo poceni, včasih tudi zastoj. Loj raztopi v ponvi, prideni nekaj kruhovih droblin, bučnega semena, semena sončnih rož, maka, stolčene orehe in lešnike, prosa in sesekljanega mesa. Dobro premešaj in postavi ptičkom na okno. Ptički se take pogače vesele kot mi potice ob praznikih.

Svete Nada,
Jezero pri Preserju.

SEKIRA POJE, DREVJE PADA.

Mraz je tu. Ogršk tuli okrog voglov. Da odpodimo mraz iz naše hiše, moramo kuriti. Pa s čim bomo kurili, če nimamo drv?

Nekega dne sva se odpravila z očetom v gozd. Preden sva odšla, so oče nabrusili sekuro in spilili žago, da je šlo delo laže od rok. Ko sva prišla v gozd, so oče poiskali drevo. Oče so vihteli sekuro pod stoletno bukvo. Ko so naredili dovolj veliko rano, sva na zgornji strani začela žagati. Pela je smrtno pesem in konec stoletni bukvi. Ko sva zažagala do sredine, sva odnehala. Uprla sva se v deblo in potisnila k dolini. Začelo je pokati in midva sva jo pobrisala v breg. Drevo se je nagibalo k tlom in z žalostnim hruščem treščilo na tla.

Zopet je pela žaga in sekira. Oklestila sva deblo vej in vejic, tako da je ostalo golo deblo. Razžagala sva deblo na krajše dele. Prišel je voznik in odpeljal deblo domov.

Pa tudi doma jim nisva dala miru. Razžagala sva še na krajše dele. Ko sva to

dovršila, so oče vzeli sekuro in razsekali. Jaz sem jih pridno nosil v drvarnico.

Sedaj smo veseli, da imamo dovolj drv za zimo, le to nas žalosti, da so na svetu ljudje, ki nimajo ne drv ne denarja, da bi si jih kupili. Ko pritiska mraz, se grejem pri zakurjeni peči.

Bračun Milan,
Koprivnica pri Rajhenburgu.

DAVICA NA POHORJU.

Naše prelepo Pohorje je obiskala kruta bolezen davica. Razsajala je po vsem Hočkem in Slivniškem Pohorju in je zahtevala več žrtev. Umrlo je šest šolskih otrok. Dosti jih še leži bolnih doma ali v bolnici. Umrli sta tudi iz našega razreda dve učenki — Kop Gabrijela in Predan Micika. Vsi smo bili žalostni, ko smo zaslišali zvon, ki je zvonil naši dobri in pridni součenki Gabrijelci, posebno pa je bila žalostna njena mati in se je zelo jokala. Tudi Micika je bila dobra in se je rada učila. Naj v miru počivata in zemlja naj jima bo lahka. Mi otroci ju ne bomo pozabili.

Paziti moramo, da še mi ne obolimo. Večkrat na dan si moramo umiti roke z lilozolom. Dobro je tudi, če grgramo z hiper-manganom. V hiši, kjer je kakšen otrok bolan na davico, ne smejo v šolo ostali otroci, ki so z njim v hiši. Če kdo umrje za davico, ne smemo ga hoditi kropiti in tudi ne za pogrebom, če nočemo, da se okužimo. Če pa kdo oboli, takoj k zdravniku ali v bolnico.

Delika Kališnik,
viš. nar. šola v Reki.

MOJA VEVERICA.

Prinesla nam je naša Mica veverico. Ljubko, malo veverico. Bila je še mlada. Ne vem, kje jo je dobila.

Zaprlji smo jo v kletko. Ves dan smo ji nosili orehov, sladkorčkov in vodo smo ji dostikrat menjali, ker je skakala in prevrnila posodico. Popoldne smo ji nanosili okoli kletke še vej, da bi se bolje počutila in da ne bi ničesar pogrešala.

Pa pogrešala je veliko, česar mi nismo vedeli, nismo hoteli vedeti. Obupno se je zaletavala v stene male, tesne kletke. Nismo hoteli razumeti njene velike prošnje.

Naslednje jutro, ko smo vstali, smo po hiteli h kletki in našli mrtvo veverico. Z zaprtimi očmi je ležala obrnjena proti oknu. Minilo je naše veselje, minila je naša kratka sreča. Ostali smo sami, brez veverice. Po zajtrku smo jo pokopali na dvorišču. Bili smo tihi in žalostni.

Zakaj nismo prej izpustili veverice!

Frando Božič,
Žužemberk.

MAGIČNI KVADRATI

Prekoršek Vladko, Sv. Barbara pri Mariboru, V. r.

I.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Naša reka.
2. Gorovje, ki loči Evropo od Azije.
3. Domača žival.
4. Turški bog.

II.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Afriška žival.
2. Letni čas (srbohrvatski).
3. Moško krstno ime.
4. Moško krstno ime.

1	2	3	4
2			
3			
4			

STOLP

Učenci in učenke I. raz. višje narodne šole pri Sv. Benediktu v Slovenskih goricah.

a	a	b
g	g	h
i	i	i
j	j	l
n	o	o
o	o	o
o	o	s
t	u	v
v	v	z

- Nebeško bitje.
- Osební zaimsek.
- Perutnina.
- Pridevnik.
- Zensko ime.
- Domača žival v narečju.
- Ned. oblika glagola »gredo«.
- Medmet.
- Del glave.

Začetne in končne črke, čitane navzdol, dajo vzklik naši domovini.

III.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Pijača.
2. Naša reka.
3. Zensko krstno ime.
4. Mera, ki jo rabi zemljemerec.

IV.

1	2	3	4
2			
3			
4			

Vodoravno in navpično:

1. Prometno sredstvo.
2. Domača žival.
3. Letni čas (srbohrvatski).
4. Zaimsek (srbohrvatski).

V.

Vodoravno in navpično:

1. Steklo v oknu.
2. Moško krstno ime.
3. Prostor v mestu, kjer je drevje.
4. Zensko krstno ime.

ČRKOVNICA

(Jevšnik Stanko, Ljubljana.)

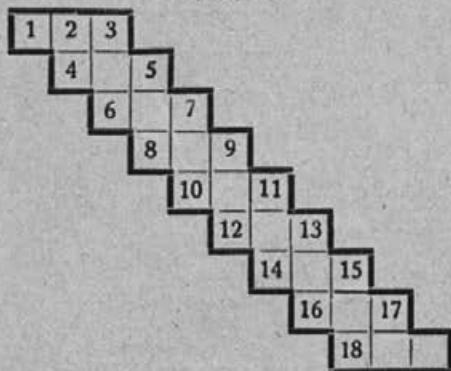
a	e	n	r	t	t
e	r	č	i	a	c
d	a	i	i	j	r
a	c	g	i	l	o
a	i	i	j	l	t
a	a	d	i	j	r
a	a	i	p	v	v

- Kraj v Benečiji
- Mala reka
- Kraj, znan po rudniku
- Gora
- Industrijski trg
- Morje
- Trg in reka v zase-
denem ozemlju

Crke v vsaki vrsti je treba urediti tako, da pomeni vsaka beseda zemljepisno ime; vsaka se končuje na — a. Začetne črke vseh 7 besed, čitane navzdol, značijo najvišjo goro v Sloveniji.

MOZAIK

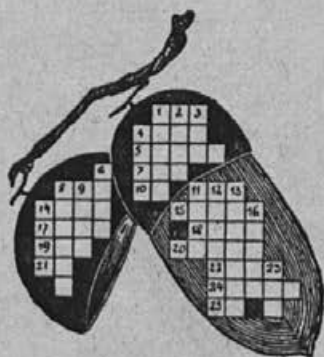
Irena Čaks, I. drž. dekl. m. š. v
Ljubljani.

Navpično: 2. osebni zaimék, 3. glas, 5. član družine, 7. kar je na glavi, 9. kuhinjska potreščina, 11. oseba moškega spola, 13. žival v morju, 15. podzemni hodnik, 17. nikalnica;

vodoravno: 1. del sobe, 4. del obraza, 6. reka v Egiptu, 8. osebni zaimék, 10. morska žival, 12. krožnica, 14. plod, 16. glas, 18. ponočna ptica.

KRIŽANKA »ŽELOD.«

Besede pomenijo:

vodoravno: 1. morska riba, 2. bajeslovno bitje, 5. južna rastlina, 7. števník, 8. suženj (srbohrv.), 10. reka v Švici, 11. ribiška potreščina, 14. gorovje v Alpah, 15. reka v Jugoslaviji, 17. žival, 18. poljski pridelek, 19. reka v Afriki, 20. plemenitaški naslov, 21. medmet, 22. m. ime, 24. cerkvena posoda, 25. čenica (kratica);

navpično: 1. ž. ime, 2. začimba, 3. rastlina, 4. tekočina, 6. svetopisemska oseba, 8. slovanska država, 9. ptica, 11. vodna žival, 12. celina, 13. slov. pesnik, 14. utežna mera, 16. prekop, 23. jugoslovansko mesto.

Priporočamo tirdke ki inserirajo v »Našem rodu«!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 3 s podružnico na Miklošičevi cesti št. 13 je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Ima vlog nad 430.000.000 — Din. rezervnih skladov pa nad mil. dinarjev.

Za pupilne naložbe ima sodni depozitni oddelek, za varčevanje mladine izdaja domače hranilnice, za pošiljanje po pošti pa svoje polčnice. Za vse vloge jamči mestna občina z vsem svojim premoženjem in davčno močjo.

Hranilnica kupuje in prodaja tudi devize in valute najkulantn je. Ta posel opravlja v svoji podružnici na Miklošičevi cesti. Telefon centrala št. 2016 in 2010, podružnice št. 2367. Poštni čekovni račun centrala št. 10533, podružnica št. 16138

Uradne ure za stranke so od 8 do 12

Klišaje, eno- ali večbarvne za časopise, knjige, razglednice itd. izdeluje

JUGOGRAFIKA, klišarna

Ljubljana, Sv. Petra nasip 23.

UMETNIŠKI ZAVOD ZA LITOGRAFIJO

ČEMAŽAR JOSIP

LJUBLJANA, IGRIŠKA ULICA 6

izvršuje vsa litografska dela v najkvalitetnejši izdelavi

V 24 urah

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. — Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna **JOS. REICH, Ljubljana**